

MESTSKÁ ČASŤ PREDSTAVILA ZÁMER ŠPORTOVEJ HALY NA GESSAYOVEJ STR. 2

BREHY DRAŽDIAKA POKRYL ZELENÝ KOBEREC

Petržalskí „makači“ systematicky zveľaďujú verejný priestor. | Foto: Ivana Vrabľová

EDITORIÁL: PRE ĽUDÍ BEZ DOMOVA JE ZIMA DVOJNÁSOBNE CHLADNÁ

V Petržalke žijú odhadom asi dve stovky ľudí bez domova. Život na ulici nie je ľahký ani v lete, no v zime môže mať fatálne dôsledky. Aj preto mestská časť intenzívne hľadá spôsoby, ako im pomáhať. Okrem pravidelného aktívneho streetworkingu, vyhľadávania a systematickej práce s ľuďmi bez domova, napríklad v súvislosti s blížiacim sa zimným obdobím sociálne oddelenie spustilo zaujímavý pilotný projekt. Vďaka nemu

sa ľudia bez domova pravidelne dostanú k teplej strave, nápojom, ale aj základnému poradenstvu.

Pomôcť však môže každý z nás. Stačí, ak budeme všímaví a na ľudí v núdzi prehrávajúcich súboj s chladom upozoríme či už mestskú políciu, záchranku alebo sociálne oddelenie, ktorá na tento účel zriadila krízovú linku. Cieľ je jasný – zachrániť ľudský život.

Ján Korec
vedúci
sociálneho
oddelenia

STR. 7

PETRŽALSKÍ ÚRADNÍCI MEDZI NAMI

„Poskladať“ územie mestskej časti tak, aby dokonale a vo všetkých ohľadoch slúžilo svojim obyvateľom. Aj to je úlohou referátu územného rozvoja.

STR. 4 - 5

PRED DVADSIATIMI ROKMI PRILÁKAL PÁPEŽ DO PETRŽALKY DAVY ĽUDÍ

Štrnásteho septembra 2003 bola rozľahlá petržalská lúka pri Chorvátskom ramene zaplnená do posledného miestečka. To, že obľúbený pontifik prišiel práve sem, je aj zásluha Františka Kollára.

STR. 8 - 9

VLADIMÍR PONGRÁC: SPOMIENKY NA PETRŽALKU 1968 - 1976

Víťazná poviedka tohtoročných Petržalských súzvukov Ferka Urbánka hovorí o živote v počiatkoch moderného sídliska, no odhalí aj pôvod prezývok mafiána Steinhübela.

STR. 16 - 18

V ULICIACH PRIBUDLI DOMČEKY PRE JEŽKOV, POMÔŽU IM PREŽIŤ ZIMU

Dobré nápady sa opláti zrecyklovať. Za projektom ježovísk, ktoré koncom októbra pribudli na viacerých miestach Petržalky, stojí Andrej, jeden zo zamestnancov efektívneho petržalského oddelenia správy verejných priestranstiev.

Ježoviská si všimol v Ružinove a napadlo mu, že by stálo za to umiestniť ich aj na zelených plochách najľudnatejšieho sídliska. Počas poslednej fázy kosby totiž petržalskí „makači“ zaznamenali pohyb viacerých malých hmyzožravcov, ktorí bezradne hľadali útočisko.

Už o pár dní sa v šiestich lokalitách objavili špeciálne ohrádky naplnené listím a ďalším prírodným materiálom, kde budú môcť ježkovia bezpečne prežiť zimu. Na tento účel pritom výborne poslúžili drevené palety, ktoré doteraz márne čakali na využitie na dvore OSVP.

Nateraz šesticu osadených ježovísk obyvatelia nájdu na Gercenovej, Kapicovej, Tematínskej, Vyšehradskej, Pankúchovej a Šustekovej ulici.

Martina Štefániková

Petržalské ježoviská sú nateraz osadené v šiestich lokalitách. | Foto: Ivana Vrabľová

ŠPORTOVÁ HALA NA GESSAYOVEJ? PETRŽALKA SA PÝTALA NA NÁZOR OBYVATEĽOV

Koncom októbra pozvala mestská časť obyvateľky a obyvateľov lokality Gessayova – a každého, koho zaujíma rozvoj športovej infraštruktúry najľudnatejšieho sídliska – aby predstavila svoj zámer vybudovať v areáli tunajšej základnej školy novú športovú halu.

Petržalka zdôrazňuje, že v tejto fáze ide zatiaľ len o ideu, areál základnej školy je iba jednou z možností, kde by buduca hala mohla stáť. Referát územného rozvoja Petržalkanom, ktorí v susedstve školy bývajú, v prezentácii predstavil možnú podobu multifunkčnej haly.

V rámci vyučovania bude hala slúžiť ako priestor telocvične pre žiakov školy, v popoludňajších hodinách zas nájomcom a športové kluby pôsobiace na území mestskej časti.

„Multifunkčná hala poskytne priestory nielen pre športové, ale aj kultúrne podujatia organizované mestskou časťou alebo nájomcami, zároveň musí byť prevádzkovateľná aj samostatne a teda obsahovať potrebné hygienické a technické vybavenie zodpovedajúce funkcií,“ uvádza sa v prezentácii, ktorú pripravili zamestnanci referátu.

Hala by mala byť so školou prepojená – ideálne spôsobom „suchej nohy“... „Zároveň je požiadavka na zachovanie plnohodnotného pešieho prístupu do areálu ZŠ z vnútrobloku Gessayova cez príjemný poloverejný priestor predpolia, ktorého návrh je súčasťou žiadania,“ upresňuje prezentácia.

Hala by mala poskytnúť priestor aj pre tribúnu so zatiaľ neurčenou kapacitou. Samotný objekt je potrebné navrhnuť tak, aby bol zachovaný minimálny rozmer hracej plochy 28 x 44 metrov.

Žiadne vážnejšie výhrady

Obyvatelia počas diskusie vyjadrili obavy, že hala skomplikuje situáciu s parkovaním. Mestská časť prisľúbila, že sa bude touto otázkou intenzívne zaoberať a hľadať riešenie.

„Teší nás, že k zámeru výstavby samotnej haly v navrhovanom riešení počas diskusie nezazneli žiadne vážnejšie výhrady – ak sa adekvátne navýši počet parkovacích miest v lokalite,“ povedal vedúci referátu komunikácie Jozef Rybár.

Referát územného rozvoja teda začína pracovať na rôznych možnostiach, ako pretaviť samotný zámer i požiadavky obyvateľov z roviny úvah do konkrétnych projektov. O ďalšom postupe bude mestská časť obyvateľov informovať.

Martina Štefániková

POSLANEC VETRÁK OSTÁVA AJ V PARLAMENTE

Petržalský poslanec Milan Vetrák slovenský parlament neopúšťa ani po tom, čo sa mu nepodarilo dostať do poslaneckých lavíc. V Národnej rade Slovenskej republiky bude naďalej pôsobiť – ako expert pre spravodlivosť a právny štát. „Rád by som poďakoval za takmer 8 000 hlasov, ktoré som získal v parlamentných voľbách, a osobitne za tie od Petržalkanov. V parlamente zostávam aj naďalej, síce nie ako poslanec (chýbalo 161 hlasov), ale ako expert pre spravodlivosť a právny štát, pričom Petržalkanom sa aj naďalej ako ich komunálny poslanec budem venovať na 100%,“ informoval Vetrák.

(red)

KOLO OPÄŤ OTVORENÉ

Po nútenej prestávke spôsobenej ničivým požiarom **KOLO - Bratislavské centrum opätovného použitia** od 11. novembra konečne opäť otvára svoje brány. KOLO slúži na efektívne recyklovanie zachovaných vecí, ktoré už doma nechceme či nepotrebuje, no ešte stále môžu poslúžiť niekomu inému.

Okrem svojej klasickej funkcie po znovuotvorení pri-náša aj rôzne novinky. „*Chystáme rôzne upcyklačné workshopy, edukatívne prednášky či výstavy umenia z odpadu. Police budú opäť plné pekných a funkčných vecí, ktoré nám Bratislavčanky a Bratislavčania nosili počas celého leta, za čo im ďakujeme*“, hovorí **Martina Čechová**, manažérka cirkulárnej ekonomiky OLO.

V KOLO pribudne oddychová zóna so sedacími vakmi z recyklovaných bannerov OLO, stabilný

SWAP rastlín a dielňa na opravu poškodených vecí.

Od budúceho roka sa môžu návštevníci tešiť na oddelenie vybraných elektropotrebičov. Po novom bude KOLO evidovať predmety elektronickej – pri vstupe a výstupe, čo by malo urýchliť obsluhu pri pokladni.

Zmena nastala aj v systéme príspevkov za jednotlivé predmety. Zatiaľ čo pôvodne fungovalo KOLO na rozpätí odporúčaných príspevkov, po novom bude každý predmet označený QR kódom s pevnou výškou príspevku.

Pripomíname, že centrum KOLO nájdete v areáli KORZO Shopping na Pestovateľskej 13.

Otvorené bude šesť dní v týždni od 10:00 – okrem pondelka. Viac informácií nájdete na www.olo.sk/KOLO/.

Martina Štefániková

ZAVADZIA VÁM DOMA STARÁ CHLADNIČKA?

V sobotu **18. novembra** organizuje Mestská časť Bratislava-Petržalka v spolupráci so spoločnosťou **ENVIDOM** pravidelný bezplatný jesenný zber elektroodpadu.

Objednajte sa vopred

Aby bol odvoz efektívny, je potrebné nahlásiť sa naň vopred. Ako na to? Najneskôr do 15. novembra treba objednať zber na Miestnom úrade Bratislava-Petržalka na Kutlíkovej 17:

- **osobne** počas stránkových dní,
- **telefonicky** alebo mailom na **02/68 288 852, 0947 487 225, lubica.borsova@petrzalka.sk** a **02/68 288 796, 0947 487 228, zuzana.brzova@petrzalka.sk,**
- **cez formulár ZBERELEK-TROODPADU.sk.**

Nahláste druh a počet spotrebičov, ktoré potrebujete odviezť a meno, priezvisko, telefonický kontakt a presnú adresu, z ktorej potrebujete spotrebiče odviezť.

V deň zberu **18. novembra do 8:00** ráno vyložte elektroodpad do vchodu bytového domu, resp. za bránu rodinného domu. Spotrebiče nevykladajte na ulicu.

Čo treba vedieť

Ak sa nám pre dopravné zdržanie nepodarí prevziať nahlásený elektroodpad do 14:00, kontaktujte nás do 14:30 na 0907 434 303.

Zber **nie je určený** pre televízory a monitory, naopak **využiť ho môžete** na chladničky, práčky, počítače bez monitorov, rádiá a pod.

Bezplatný odvoz veľkých spotrebičov nad 25 kilogramov si môžete objednať počas celého roka. Termíny zberu nájdete na **ZBERELEKTROODPADU.sk.**

(maca)

DODATOČNÁ DISTRIBÚCIA VRECIÉK NA KUCHYNSKÝ BIOODPAD ZOŽALA ÚSPECH

OLO ich v Petržalke rozdalo viac než milión.

September sa na zelenom sídlisku niesol okrem iného aj v duchu dodatočnej distribúcie vreciek na triedenie kuchynského bioodpadu. Pre spoluprácu so spoločnosťou Odvoz a likvidácia odpadu (OLO) a.s. sa najväčšia bratislavská samospráva rozhodla preto, aby obyvateľkám a obyvateľom Petržalky, ktorí kuchynský bioodpad poctivo separujú, pomohla jednoduchšie a najmä bezplatne si zaobstarať nové vrecúška.

Nápad sa zjavne osvedčil.

Enormný dopyt dokazujú čísla zozbierané zamestnancami spoločnosti OLO počas dodatočnej distribúcie, ktorá prebiehala od 2. do 30. septembra na desiatich rôznych miestach v rámci Petržalky.

K najvyťaženejším patrilo obľúbené Trhovisko Mlynarovičova, kde sa rozdalo 4 896 roliek. Na Ovsíštskom námestí a Farského

ulici sa záujem pretavil do 7 408 kusov roliek. Pri Kauflande na Jantárovej ceste a Centre Technopol, kde sídli aj miestny úrad, sa číslo vyšplhalo až na 9 632 a na prvej priečke sa v poslednom týždni distribúcie umiestnil už spomínaný Kaufland na Jantárovej ceste spolu s Nobelovým námestím.

Rozdali cez milión vreciek

Suma sumárum, zamestnanci OLO počas štyroch septembrových týždňov Petržalčanom rozdali spolu až 44 624 kusov roliek kompostovateľných vreciek a 2 768 kusov náhradných kuchynských košíkov. Pri počte 25 vreciek na jednu rolku to vychádza na neuveriteľných 1 115 600 kusov kompostovateľných vreciek.

„Podľa informácií od posádok o kompostovateľné vrecká mali obyvatelia Petržalky veľký záujem. Zo

spätnej väzby vyplývajú pozitívne ohlasy a vďačnosť za túto aktivitu,“ uvádza vo svojom stanovisku manažérka externej komunikácie OLO **Zuzana Balková**.

Nezaostával však ani zber vecí pre KOLO, teda Bratislavské centrum opätovného použitia. Za celé obdobie distribúcie vreciek a košíkov obyvatelia do oranžových stanov OLO na opätovné použitie doniesli dokopy 563 predmetov s celkovou hmotnosťou 266 kilogramov. Odovzdané veci poslúžia viac než pol tisíc iných ľudí, ktorí darovaným predmetom opäť nájdú praktické využitie.

„Veľmi sa tešíme nielen veľkému záujmu, ale aj pozitívnej spätnej väzbe na túto spoločnú aktivitu. Veríme, že aj vďaka nej sa tak budeme môcť ďalej starať o to, aby naše sídlisko zostalo naozaj zelené,“ uzatvára vedúci referátu komunikácie **Jozef Rybár**.

Silvia Šimeková

PETRŽALSKÍ ÚRADNÍCI MEDZI NAMI:

ICH SNOM JE UROBIŤ ZO SÍDLISKA NAJLEPŠIE MIESTO PRE ŽIVOT

„Urbanistický rozvoj je dlhodobá činnosť, ale veríme, že deti našich detí z toho budú profitovať,“ hovorí tím referátu územného rozvoja.

Napadlo vám niekedy, aké je super, že vám cesta do obchodu trvá presne toľko, aby ste nezabudli, čo máte kúpiť; že škôlku a školu máte za rohom a keď pred domom nasadnete na bicykel, za pár chvíľ ste pri Chorvátskom ramene? Aj

to je úlohou územného rozvoja – „poskladať“ územie tak, aby dokonale a vo všetkých ohľadoch slúžilo svojim obyvateľom. V Petržalke sa o to stará tím referátu územného rozvoja – architekti **Viktor Kasala, Lucia Končal Klinková a Zuzana Gazsová, Iveta Krútilová a Jana Jantová** a expert na GIS **Marián Bednár**.

JASNÁ VOĽBA

Petržalský referát územného rozvoja (RÚR) je súčasťou oddelenia životného prostredia. Ako už napovedá jeho názov, stará sa o rozvoj mestskej časti. „V rámci tohto oddelenia sa venujeme súčasnemu stavu a budúcnosti územia mestskej časti, pričom našim cieľom je zabezpečiť udržateľný rozvoj vo všetkých sférach, ktoré potrebujeme – či už je to životné prostredie, urbanizované územie, alebo doprava,“ objasňuje náplň referátu vedúci, **Viktor Kasala**.

Hovorí, že práca pre najľudnatejšie stredoeurópske sídlisko bola preňho jasnou voľbou. Rodený Petržalčan sa jeho rozvoju venoval už na magistráte hlavného mesta, kde pracoval na útvaru hlavnej

Referát urbanistického rozvoja, zľava Viktor Kasala, Jana Jantová, Iveta Krútilová a Marián Bednár. | Foto: Ivana Vrabľová

architektky. „Spolupracoval som na obstarávaní urbanistickej štúdie centrálnej osi, na vyjadreniach a stanoviskách k investičným zámerom v Petržalke, k nosnému systému električky sme na ÚHA spracovávali dizajnmanuál, čiže Petržalku som mal celkom našťudovanú. Takže keď vyhlásili v Petržalke konkurz na miesto vedúceho referátu, prihlásil som sa – a teda aj uspel,“ hovorí s úsmevom. „Som lokálpatriot, Petržalka ma baví. Predsa len je to v princípe tretie najľudnatejšie mesto na Slovensku a to je pre mňa obrovská vec,“ dodáva.

AKO SA CHODÍ PO PETRŽALKE

Jednou z dôležitých úloh územného rozvoja je územno-plánovacia činnosť a obstarávanie strategických dokumentov, ktoré hovoria o tom, ako sa má mestská časť a jej územie rozvíjať.

V prípade Petržalky ide napríklad o územné plány zón (okrem iného upravujú to, kde sa môže stavať a do akej výšky, ale aj to, kde má ostať zeleň, kde je

možné vybudovať len občiansku vybavenosť, kde majú byť cesty a vôbec – ako má byť využité dané územie). „Takýmito dokumentami sú však aj urbanistické štúdie či iné zónopláňovacie podklady. Napríklad môj predchodca spolu s kolegom z referátu dynamickej dopravy obstarávali pre časti Dvory a Háje tzv. Koncepciu pešieho pohybu. Cieľom bolo spoznať a následne vytvoriť či obnoviť bezpečné a ucelené pešie trasy v mestskej časti,“ približuje Kasala, ktorý verí, že sa podarí dokončiť aj poslednú, zatiaľ neriešenú časť – Lúky. „Tam sa uvažovalo o rozšírení metodiky aj o koncepciu

nakladania s terasami. Tým, že Lúky sú v podstate celé postavené na terasovom systéme centrálnej osi, ukazuje sa to ako kľúčová téma pre túto miestnu časť,“ vraví.

URBANIZMUS JE O DIALÓGU

Petržalka je jednou z najbujnejšie sa rozvíjajúcich mestských častí. Domy, či dokonca celé štvrte tu rastú ako huby po daždi, developeri sa predhávajú, kto získa lukratívnejší pozemok. Aj o to, aby výstavbou nebol v konečnom dôsledku poškodený komunálny záujem a samotní obyvatelia, sa musia starať odborníci z tohto referátu – formou vyjadrení a stanovísk k urbanistickým štúdiám či investičným zámerom. „Dávame pripomienky za úrad, aby sme regulovali územie mestskej časti podľa našich potrieb. Aby nám nevznikli extrémne husté oblasti, ale zase ani neudržateľné veľké plochy zelene, skrátka nech vieme v tom rozvoji nájsť balans,“ vysvetľuje Kasala.

Zároveň však posmeľuje obyvateľov, aby aj oni pozorne sledovali, čo sa deje v ich okolí a vyjadrili svoj názor na participatívnych stretnutiach, ktoré sú už dnes samozrejmosťou prípravnej fázy takmer každej výstavby.

Takéto stretnutia robí aj Petržalka. Verejne takto odprezentovala výstavbu haly na Pankúchovej, alebo koncom októbra zámer vybudovania športovej haly v areáli ZŠ Gessayova. „Je dôležité nechať priestor ľuďom, ktorí to svoje územie naozaj dobre poznajú. Ale vždy treba hľadať kompromis – lebo ak chce niekto sto parkovacích miest namiesto zelenej plochy, asi to nie je v poriadku. Celý urbanizmus je o dialógu a myslím si, že samospráva aj obyvatelia v tomto v posledných rokoch veľmi postúpili,“ myslí si Kasala.

Apropo, výstavba. Referát územného rozvoja má pod palcom aj zisťovanie základu poplatku za územný rozvoj. Ide o poplatok, ktorý je povinný zaplatiť každý stavebník, ktorý stavia na území mestskej časti. Jeho výšku (35 eur za štvorcový meter nadzemnej časti) určuje VZN 7/2021. O vý-

nosoch a ich využití samospráva pravidelne a transparentne informuje.

EXPERTKY NA DETAIL A CELOK

Tento rok sa referát venoval okrem iného aj spolupráci s referátom investičných činností na prípravách investícií mestskej časti. Petržalčanov isto poteší, že svoju pozornosť zacieliť najmä na prípravu revitalizácie Veľkého Draždiaka. Aby usmernili rozvoj lokality a zabránili živelnému osídľovaniu brehov jazera stánkarmi a inými podnikateľmi, kolegovia z RÚR pripravujú koncepčný materiál. Mestská časť má zároveň v pláne revitalizovať celé okolie obľúbeného štrkoviska.

Na koncepcii rozvoja sa podieľala aj **Lucia Končal Klinková**. Dlhoročná obyvateľka Petržalky na úrad nastúpila po materskej dovolenke. „Keď žijete v Petržalke s deťmi, pridete na veľa vecí, ktoré by sa dali vylepšiť,“ hovorí Lucia, ktorej materinský architektonický dotyk pocítite aj na viacerých nových a v ostatnom čase vynovených detských ihriskách v mestskej časti. Na ich realizáciách spolupracuje s referátom investičných činností.

„Luciinou parťáčkou je **Zuzana Gazsová**,“ pripomína Kasala. „Ak je Lucka expertka na architektonicko-urbanistický detail, tak Zuzka je zas odborníčkou na urbanistický pohľad na vec v širších súvislostiach. Čo sa týka územného plánovania, je absolútny profesionál, vždy viem, že sa s ňou môžem poradiť. Som rád, že tu máme takýchto odborníkov, ktorí vedú svoju agendu veľmi dobre zosťat,“ chváli Kasala kolegov a kolegyné

RODNÉ ČÍSLA DOMOV

Aj stavby majú svoje rodné čísla. Teda presnejšie, súpisné čísla, ktoré ich sprevádzajú celým životom. Ich určovanie je hotová veda, na nepresnosti a omyly tu nie je miesto. Kým vlastník stavby obdrží dokument s určeným súpis-

ným a orientačným číslom, musia kolegyne z RÚR – **Jana Jantová** a **Iveta Krútilová** pozorne a starostlivo prelúskat' množstvo rozhodnutí a dokumentov a urobiť obhliadku územia. „Mnohí si myslia, že – veď to dáte len tabuľky s číslom a hotovo. Ale nie je to tak. Musíte pracovať s koalíciími rozhodnutiami, s geometrickými plánmi, poznať všetky budovy v danom území – jednoducho mať prehľad o celom území Petržalky,“ hovorí Krútilová a dodáva, že s určením súpisných čísiel v nových územiach, kde ešte nie sú pomenované ulice, zabezpečujú tiež proces ich pomenovania, čiže názvy nových ulíc.

Na úrade pracuje od roku 2010 – vďaka kolegyni a priateľke so stavebnej školy, Jane Jantovej. „Je to doslova chodiaca encyklopédia, pamäť referátu – veď pre Petržalku už robí dvadsaťpäť rokov,“ prezrádza Krútilová.

S kolegynou robia tiež vyjadrenia k novým stavbám, rekonštrukciám existujúcich stavieb, najmä však ku kontajnerovým stojiskám. Vyjadrujú sa k nájmom pozemkov za týmto účelom a tiež k stavbám inžinierskych sietí – teda plynovodom, teplovodom, kanalizácií, optickým káblom. Vedia teda o všetkom, čo je pod Petržalkou.

PRAKTICKÉ MAPY

Súčasťou referátu je aj GIS – teda geografický informačný systém. **Marián Bednár**, ktorý sa o „krmenie“ máp stará, má s GIS-om dlhoročné skúsenosti. Okrem toho, že naštartoval túto agendu v mestskej časti Rača, niekoľko rokov pracoval v spoločnosti T-Mapy.

„Cieľom GIS je vlastne tvorba interaktívnych máp nielen pre občanov, ale aj pre kolegov z jednotlivých referátov a oddelení, aby mohli efektívne pracovať s dátami,“ vysvetľuje Bednár. Prístupnosť dát sa odvíja od ich charakteru – verejnosť má v petržalskom GISe k dispozícii katastrálne mapy, údržbu ciest, zeleň, ale napríklad aj historické ortofotomapy, na ktorých pekne vidieť, ako sa Petržalka menila. „Nájdete tam kultúrne diela, pamätihodnosti, zeleň, dreviny, katastrálne

údaje, majetok mesta, ulice, adresné body – napríklad pri voľbách sa GIS bojne využíva, na webstránke si môžete pohodlne nájsť, kde je vaša volebná miestnosť,“ vypočítava Bednár.

PLÁNY A PROJEKTY

Na najbližšom petržalskom zastupiteľstve bude poslancom predstavený aj Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR). Svoju dôležitú časť tam má aj referát územného rozvoja.

„PHSR je pre mestskú časť veľmi dôležitý, je to doslova strategický dokument,“ hovorí Kasala. „Teším sa, že sme mali možnosť podieľať sa na ňom, lebo sme si mohli na najbližšie roky nastaviť naše priority a ciele. Je to určite zaujímavé čítanie aj pre obyvateľov, ktorých rozvoj mestskej časti zaujíma.“

Najbližšie plány? „Jeden z najväčších je projekt Nobelovo námestie. Rieši sa už dlhšie, prebehla aj participácia s verejnosťou – laickou i odbornou. Na základe toho teraz pripravujeme súťažné zadanie pre vyhlásenie oficiálnej súťaže návrhov na celú revitalizáciu námestia – ale tiež novostavby kultúrneho objektu. S víťazom súťaže by sme mali pristúpiť k príprave projektovej dokumentácie a etapovitej realizácii,“ odhaľuje zámary Kasala.

PRE DETI NAŠICH DETÍ

Snom referátu územného rozvoja je, aby sa naplánované veci a zámary dočkali realizácie. „Že sa nám ich podarí dotiahnuť do konca. Keď už niečo robíme, nech to neskončí niekde v šuflíku. Urbanistický rozvoj je dlhodobá činnosť, ale veríme, že deti našich detí z toho budú profitovať,“ hovoria kolegovia svorne.

„Kľúčové je dostať sa do stavu, aby sme nereagovali, ale regulovali. Keď budeme mať naštudované územie dostatkom územnoplánovacích podkladov a zaregulované územnými plánmi zón, tak nás ani obyvateľov už žiadny neznámy zámer neprekvapí,“ uzatvára Kasala.

Martina Štefániková

REKONŠTRUKCIA, OBNOVA, VÝSADBA

Za pozitívnymi metamorfózami Petržalky stoja zamestnanci údržby.

Mestská časť Bratislava-Petržalka neustále pracuje na zveľaďovaní sídliska. V októbri ukončila siedmu fázu kosby a hoci nateraz avizuje, že išlo o poslednú etapu, v prípade potreby ďalšiu nevylučuje ani v nasledujúcich mesiacoch.

Úprava vysokej trávy zďaleka nie je všetko, čo zamestnanci petržalského oddelenia správy verejných priestranstiev ponúkajú. Približne od polovice júla prebiehajú rekonštrukčné práce v **Športovej hale Prokofievovej**, ktorá je vo vlastníctve samosprávy. Deje sa tak preto, lebo športové zariadenia Petržalky, s. r. o. uspeli v rámci výzvy Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia športovej infraštruktúry z dielne Fondu na podporu športu (FNPŠ), a získali dotáciu vo výške 339 630,25 €.

V prvej fáze opráv aj v spolupráci s externým dodávateľom zamestnanci petržalskej údržby kompletne vymenili okná a zrekonštruovali veľkú i malú telocvičňu vrátane strechy budovy. V nasledujúcich dňoch plánujú dokončiť podlahy, obklady a pridajú tiež ochranné siete na okná.

Ak všetko pôjde podľa plánu, prví športovci budú môcť vyhovenú halu využívať približne v novembri. Číselný sumár, ale aj viac informácií o druhej fáze rekonštrukcie, ktorá sa uskutoční na budúci rok, petržalská samospráva zverejní už čoskoro.

Na rad prišli aj chodníky

Netreba chodiť ďaleko od haly, aby si všetci peši mohli všimnúť, že v jej okolí sa až po Ševčenkovu vinie krásny nový asfalt. Opäť zaň zodpovedajú „petržalskí makači“ a pomerne nový finišer spoločne s nimi makajúci na oprave chodníkov, ktoré si obnovu po rokoch zanedbávania už naozaj zaslúžia.

„Náš finišer už svoje kvality okrem Prokofievovej predviedol aj na Pankú-

chovej, Belinského a Medvedovej ulici a rovnako tak v areáli ZŠ Turnianska. Nie je vôbec vylúčené, že sa čoskoro dočká dvojčky v podobe ďalšieho stroja,“ hovorí **Milan Gálik** z petržalskej údržby. Ten zároveň avizuje, že Petržalka už teraz pracuje na posilnení počtu asfaltérov a strojníkov, ktorým ide práca na oprave chodníkov čoraz viac od ruky.

Petržalka verná zelenej

Úprava exteriéru však vyžaduje viac než „len“ opravu chodníkov. Dôkazom je po novom aj pokládka trávnatých pásov, ktoré viditeľne zatriktívili, ale tiež sfunkčnili, vybrané lokality. Samotnému položeniu zeleného koberca totiž predchádzalo aj strojové zarovnanie zeminy.

Nový trávnatý porast sa objavil v okolí haly na Prokofievovej, kde prevažujú moderné prvky. Trávou sa zazelenalo aj okolie verejného detského ihriska Fedinova, kde okrem porastu pribudol v okolí drevín štiepaný kameň – takzvaný makadam. „Použili sme ho z estetického hľadiska, lebo niektoré stromy majú plytké korene, ktoré by z trávniky vytrhali,“ vysvetľuje Gálik.

V neposlednom rade k ďalším zeleným prírastkom patrí i plocha v okolí Veľkého Draždiaka neďaleko obľúbeného Bufetu Šutrovka. Aby všetci Petržalčania i Petržalčanky mali v ďalšej letnej sezóne na čom pohodlne relaxovať, petržalskí údržbári sa v uplynulých dňoch postarali o polozenie nového trávnik s rozlohou približne 1000 metrov štvorcových.

V závislosti od počasia zabezpečili i jeho pravidelné zavlažovanie. A keďže nový trávnik potrebuje čas na odpočinok a aj na to, aby sa – ako sa hovorí – uchytil, dočasne ho postrážia oceľové zábrany. Mestská časť preto vyzýva obyvateľov i návštevníkov, aby rešpektovali dočasné obmedzenia.

Silvia Šimeková
Mária Halašková

Na Draždiaku pribudlo viac ako 1000 štvorcových metrov trávnik.

Foto: Ivana Vrabľová

V okolí športovej haly na Prokofievovej realizovala Petržalka aj úpravu zelene.

Foto: Ivana Vrabľová

Prvá fáza obnovy ŠH Prokofievovej je ukončená, hala by mohla byť otvorená v novembri.

Foto: Ivana Vrabľová

PETRŽALKA SPUSTILA PILOTNÝ PROJEKT POMOCI ĽUĎOM BEZ DOMOVA

Výdajňa teplej stravy a nápojov funguje v budove kotolne na Haanovej ulici každý pondelok od 18:00 do 19:00.

Výdajňa teplého jedla na Haanovej je spoločným projektom mestskej časti Petržalka a neziskovej organizácie Doma u Kapucínov. | Foto: Ivana Vrabľová

Mestská časť Bratislava-Petržalka prostredníctvom svojho Oddelenia sociálnych vecí (OSV) v spolupráci s neziskovými organizáciami či občianskymi združeniami postupne nastavuje sieť rôznych foriem podpornej pomoci.

Rovnako tak sa snaží aj o prevenčnú činnosť, a to najmä pravidelným monitoringom ľudí bez domova prespávajúcich na uliciach, ktorých podľa vedúceho OSV **Jána Korca** na území Petržalky pribúda. „Okrem toho sa preblbuje bytová

chudoba a vzrastá počet ľudí so psychiatrickými diagnózami,“ konštatuje.

V Petržalke žije odhadom 190 ľudí bez domova, ich celkový počet (počítajú sa aj tí, ktorí sú umiestnení v ubytovacích zariadeniach) ukáza až výsledky aktuálne prebiehajúceho sčítania ľudí bez domova v Bratislave zastrešovaného magistrátom hlavného mesta, do ktorého kompetencií i financovania táto agenda primárne spadá.

Petržalská samospráva aktívne kontaktuje takmer stovku klientov žijúcich v provizórnej forme bývania, t. j. v chatrčiach, stanoch,

karavanoch či plenéri. Výraznejšiu aktivitu pritom vyvíja najmä v chladných mesiacoch, kedy je v uliciach uplatňovaný zimný krízový plán pomoci.

V rámci neho bude v novembri spustená aj **petržalská krízová linka 0947 487 061**. Vo vyhradených hodinách bude slúžiť pre včasnú identifikáciu ľudí, ktorí sa v zimnom období ocitnú v náhlej núdzi. Táto telefonická linka bude zverejnená aj na všetkých komunikačných kanáloch mestskej časti.

i korektná spolupráca s kolegami z mestskej polície. Občerstvenie zahŕňa najmä teplé polievky, kávu a čaj.

„Cieľom výdajne je aj socializácia klientov, ktorí sa pri šálke čaju môžu porozprávať medzi sebou alebo s našimi odbornými pracovníkmi,“ hovorí Korec.

„Budeme radi, ak sa k nám príde obriať a občerstviť čo najviac klientov. Aj keď len na krátky čas, radi ich obslúžime a poradíme, ako sa zaradiť späť do života,“ dodáva.

Priestory výdajne nájdú ľudia bez domova v odovzdávacej stanici tepla (kotolni) na Haanovej ulici neďaleko Kaplnky sv. križa v Starohájskom lesíku, a to celoročne **každý pondelok od 18:00 do 19:00**.

„Každý deň týždni majú ľudia bez domova možnosť dostať sa niekde k teplému jedlu, iba pondelok bol doteraz bluhý. Vďaka tejto iniciatíve bude tak pokrytý celý týždeň,“ vysvetľuje Korec.

Okrem výdajne na Haanovej je v novembri v pláne sprevádzkovanie ďalšieho kontaktného miesta na Vyšehradskej, kde bude výlučne v zimnom období podávaný teplý čaj.

Mária Halašková

CELOROČNÁ VÝDAJŇA HAANOVA

Pre ľudí na ulici je práve zima najnáročnejším obdobím, preto mestská časť podniká viaceré kroky na zmiernenie jej dopadov.

Medzi novinkami v rámci pomoci ľuďom bez domova je aj celoročná výdajňa teplej stravy a nápojov **na Haanovej**. Ide o pilotný projekt, ktorý vznikol v spolupráci s neziskovou organizáciou **Doma u Kapucínov**, pričom funguje

POMÔŽTE ZACHRÁNIŤ ĽUDÍ OHROZENÝCH ZIMOU

V súvislosti s nadchádzajúcimi zimnými mesiacmi Petržalka spúšťa projekt, ktorý má pomôcť zabrániť fatálnym následkom chladného počasia na ľudí bez domova.

„Sociálne oddelenie mestskej časti prosí obyvateľov a obyvateľky Petržalky, aby počas zimného obdobia boli všímať k svojmu okoliu a prispeli svojou vnímavosťou a citlivosťou k zníženiu rizík, ktoré

spôsobujú nízke denné a nočné teploty v zimnom období. Naším cieľom je, aby sme čo najviac eliminovali príznaky podchladenia,“ hovorí vedúci petržalského oddelenia sociálnych vecí **Ján Korec**.

Ako dodáva, cieľom je zabrániť umrznutiu, podchladeniu, alebo iným devastácny komplikáciám, ktoré môže chlad spôsobiť ľuďom bez domova.

Martina Štefániková

Čo si treba všímať?

- V prípade, že stretnete ľudí bez prístrešia, ktorí majú príznaky podchladenia a vykazujú znaky ako zmätenosť, poruchy reči, spomalené a plytké dýchanie, prípadne až poruchy vedomia, neodkladne volajte záchrannú zdravotnú službu **na čísle 155**.
- Ak stretnete osoby bez prístrešia, ktoré nemajú dostatočne teplé oblečenie a je evidentné, že trávajú mrazivé noci vonku, kontaktujte Mestskú políciu Bratislava **na čísle 159** alebo využite **krízovú linku pomoci mestskej časti Petržalka 0947 487 061**. Terénni pracovníci poskytnú spacáky, teplé oblečenie, termosku s teplým nápojom a v prípade potreby zabezpečia transport do nocľahárne.

Petržalská krízová linka bude fungovať **od 15. novembra, denne od 8:00 do 18:00**.

NÁVŠTEVA PÁPEŽA PRILÁKALA DO PETRŽALKY PRED ROKMI DAVY

Oblúbený pontifik prišiel práve sem aj vďaka Petržalčanovi Františkovi Kollárovi.

Štrnásteho septembra 2003 o desiatej hodine doobeda bola rozľahlá petržalská lúka pri Chorvátskom ramene – dnes už je námestím, ktoré nesie meno pápeža **Jána Pavla II.** – zaplnená do posledného miestečka. Oficiálne odhady hovorili až o 250-tisícovom dave. Veriaci, ale aj ateisti chceli na vlastné oči vidieť oblúbeného pontifika pri jeho tretej návšteve Slovenska – do Petržalky pricestovali zo všetkých kútov Slovenska, aj zo zahraničia. Obyvatelia, ktorí bývali v blízkosti lúky, si vychutnávali dianie z okien a lodží panelákov, zatiaľ čo na strechách bytoviek na bezpečný priebeh výnimočnej akcie dozerali ostreľovači pripravení zasiahnuť, ak by to bolo nevyhnutné.

Petržalčan **František Kollár** sa na návštevu nepozeral ani z okna, ani z davu. Vďaka visačke V. I. P. sa pohyboval v zákulisí, v tesnej blízkosti pápeža. Napokon, aj vďaka nemu sa pred dvadsiatimi rokmi davy fanúšikov Jána Pavla II. netlačili na Námestí SNP v Starom Meste, ale prišli do Petržalky.

Zomknuté sídlisko

„Na jar 2003, po Veľkonočnej omši v Trnave, si ma zavolať otec arcibiskup Sokol a hovorí: ‚Budeme mať veľkú návštevu. Snáď príde svätý otec?! – pýtam sa. A on, že – áno, len nevieme, kam ho dáme, pravdepodobne to bude na Námestí SNP.‘ Obrátil som sa: Prečo na námestí, keď tam sa zmestí málo ľudí, dajte nám ho do Petržalky. Zvládame to!“ spomína čerstvý sedemdesiatnik Kollár na okamih, ktorý mu prevrátil život hore nohami.

V tom čase dozeral na výstavbu Kostola sv. Rodiny, ktorý vyrastal práve na pľaci, kde sa mala

Pápež Ján Pavol II. navštívil Petržalku pred dvadsiatimi rokmi. Na lúku, ktorá je dnes už námestím s jeho menom, vtedy prišlo štvrt milióna ľudí. | Foto: Slovenské veľvyslanectvo pri Svätej stolici

uskutočniť asi najvýznamnejšia návšteva v dejinách Petržalky. Prípoňme, že základný kameň kostola, ktorý Ján Pavol II. posvätil v júli 1995 v Šaštíne, položili takmer na deň presne o šesť rokov – v júli 2001. Dokončenie stavby podľa návrhu architekta **Ivana Koleniča** návšteva pápeža urýchlila.

„Keď v máji 2003 prišiel pápežov pobočník na obhliadku terénu a zbadal rozostavaný kostol, nebol spokojný. Arcibiskup Sokol teda navrhol, že sa nedokončená stavba zakryje vojenskými plachtami a bude. S tým som nemohol súhlasiť, veď pre Petržalku by to bola obrovská hanba. Dokončíme to! – povedal som im rázne a ešte intenzívnejšie som sa pustil do práce,“ hovorí Kollár.

V praxi to znamenalo, že v zamestnaní si vzal polročné voľno a manželka s vtedy päťročnou dcérkou ho takmer nevideli. „Robilo sa tvrdo, domov som sa chodil len umyť a prezliecť,“ vraví Kollár a pridáva

úprimnú poklonu. „Manželke Eve som veľmi vďačný. Možno iné ženy by fľakali – máš doma toľko roboty a malú dcéru! – ona nie, hoci bola na všetko sama.“

Aj po rokoch stále cíti vďačnosť i k Petržalčanom. „Tak sme sa scukli, bol to úžasný zážitok! Čez víkendy mi došlo na stavbu aj stopäťdesiat ľudí. Obyvatelia, Petržalčania, čo bývali blízko kostola. Muži pomáhali na stavbe, ženy zabezpečovali občerstvenie – rožky, pomazánky...“, opisuje Kollár.

Kostol, socha, kríž

Dnes už vieme, že večer pred návštevou pápeža – ktorý v Petržalke okrem slúženia omše blahorečil biskupa **Vasiľa Hopka** a rádomú sestru **Zdenku Schelingovú** – bol kostol dostavaný. Teda aspoň „zvonka“, interiér sa dokončoval ešte čosi vyše roka, vysvätili ho 2. júla 2005. Zaujímavosťou je, že exkluzívna mramorová dlažba sa doň dostala náhodou

(alebo šťastným riadením osudu?). Pôvodne mala byť totiž uložená v Dóme sv. Martina, no pamiatkari rozhodli inak. Dodajme, že v roku 2006 pribudla na námestí socha Jána Pavla II. od sochára Jána Gazdika. Na chodníku ku kostolu, na mieste, kde stála tribúna, zas pontifika a jeho pobyt v Petržalke pripomína drevený kríž.

Kollár – ktorý ako prvý o návšteve pápeža informoval médiá – dozeral aj na jej prípravu v Petržalke. Spomína, ako museli veľa vecí prerábať, aby boli v súlade s cirkevnými pravidlami. „V predvečer návštevy som už všetkých poslal domov, aby si oddýchlí. Strašne vtedy lialo a s Pierom Marinim, pápežovým pobočníkom, sme robili poslednú kontrolu priestorov a pódia. Obrátil sa na mňa a vraví: ‚Toto schodisko musíte prerobiť, lebo ľudia, ktorí prinesú pápežovi obetné dary, sa mu v jednej chvíli ocitnú otočení, ehm, zadkom!‘ Priznám sa, že to bola jediná vec, ktorú som tvrdo

odmietol. Nemali sme už ľudí, čas a ešte aj to počasie!“ hovorí Kollár s dôvetkom, že nakoniec aj tento problém vyriešili k spokojnosti všetkých.

Prezident v paneláku

Návšteva Jána Pavla II. v Petržalke bola veľkým úspechom. Pre Slovensko a, samozrejme, aj pre Františka Kollára. Získal viacero ocenení – od prezidenta dostal striebornú plaketu, od pápeža zlatú a striebornú plaketu. Najväčšou odmenou mu však bolo – ako od mala silno veriacemu – nielen doslova blízke stretnutie s pápežom, ale o čosi neskôr aj návšteva prezidenta **Rudolfa Schustera** priamo v jeho panelákovom byte. „Do Petržalky prišiel v rámci pracovného výjazdu. Ochrankári presledili celý dom, vrátane výťahu, keďže bývame na štvrtom poschodí. Viete si predstaviť, keby sa tam niekde zasekol? Informovali sa aj u susedov, či sme poriadna rodina, či sa nehádam, nebijeme,“ spomína.

Pre Schustera pripravil Kollár program a bošácku slivovicu – z fľaše zapečatenej ochrankármí.

„Pôvodne som mu chcel ponúknuť seket, ale to mi zrušili. Vraj – veď viete, že on má rád drienkovicu!“

Splnený sen

Pred vyše desiatimi rokmi sa Návšteva Jána Pavla II. v Petržalke stala jednou z nehmotných pamätihodností Bratislavy. V zozname Mestského úradu ochrany pamiatok je zaradená pod evidenčným číslom PET – 2 – 15.

František Kollár je dnes už na dôchodku, ale čínorodý senior sa odpočívať nechystá. Len nedávno sa stal platným členom tímu „petržalských makačov“ a s malým traktorom sa bude starať o to, aby mala petržalská zeleň vždy dostatok vlahy. „Splnil sa mi ďalší detský sen,“ uzatvára so smiechom.

Martina Štefániková

Petržalčan František Kollár, mimochodom laureát ocenenia Osobnosť Petržalky z roku 1999, má levý podiel na tom, že v roku 2003 prišiel obľúbený pontifik práve do Petržalky. Foto: Ivana Vrablová

INZERCIA

DOSTIHOVÁ DRÁHA PETRŽALKA

UNIKÁTNY SVETELNÝ PARK PRVÝKRÁT NA SLOVENSKU

Stovky tisíc svetiel, svetelné sochy a dekorácie.
Jedinečný zážitok pre celú rodinu.
Podte to zažiť!

OTVÁRAME 16. NOVEMBRA 2023

Svetlá
rozpráva

NAJLACNEJŠIE VSTUPENKY NA **SVETLAROZPRAVAJU.SK**

RODIČIA Z RÖNTGENOVEJ ZVEĽADILI ŠKÔLKÁRSKY DVOR

Na dvore MŠ Röntgenova pribudol trvalkový záhon, brigádnicí ošetrili dreviny aj vyčistili jazierko. | Foto: MŠ Röntgenova

Mohli oddychovať, ale namiesto toho zobrali do rúk hrable a rýle. Rodičia detí z Materskej školy Röntgenova 16 strávili – spolu so svojimi ratolesťami a pedagógmi – jeden z októbrových víkendov zveľadovaním škôlkarskeho dvora.

„Urobili sme kus práce. Na dvore nám pribudol ďalší trvalkový záhon, ošetrili sme dreviny, kroviny i všetky živé kútiky, bylinkové aj

jahodové záhony, vrbový dom aj zákutia našej zábrady, vrátane nášho jazierka. Rodičia aj deti boli pilní ako včielky a nám robí nesmiernu radosť ich bojná účasť a ochota pomáhať nám. Všetkým veľmi ďakujeme,“ hovorí učiteľka **Sabina Csiziová**.

Svojou troškou prispelo aj oddelenie životného prostredia, ktoré brigádnikom dodalo rastliny, kamene, zeminu a ďalšie potrebné veci. Ďakujeme!

ZÁKLADNÁ ŠKOLA DUDOVA SA PREFARBILA NA ORANŽOVO

Diela z tekvicovej galérie znesú najprísnejšie kritériá. | Foto: ZŠ Dudova

Takmer sto tekvic zdobí vonkajší areál petržalskej Základnej školy Dudova. Malé umelecké diela vytvorili žiaci s pomocou rodičov v rámci tradičnej októbrovej Tekvicovej parády. „Na školskom dvore máme vystavených 96 tekvic, ktoré

počas predchádzajúceho víkendu pretvorili deti so svojimi rodičmi na originálne umelecké diela. Príďte sa pozrieť v rámci prechádzky na túto úžasnú výstavu fantázie,“ pozýva škola na svojom facebookovom profile.

Martina Štefániková

INZERCIA

wüstenrot

ZMENA ADRESY

Od 01.07.2023 bola pobočka poisťovne Wüstenrot presťahovaná z Osuského ulice na novú adresu:

Wolkrova 23, Bratislava 85101

V prípade potreby nás kontaktujte na novej adrese alebo na tel. číslach:
0905/925921, 0904/289649, 0903/904267

Otváracie hodiny

**Pondelok až piatok:
od 10:00 hod - do 18:00 hod.**

INZERCIA

KUBO URSINY & PROVISORIUM

15.11.2023 | 19:30

Dom kultúry Zrkadlový háj

©kulturaravpetrzalke ©petrzalka_venues www.kulturaravpetrzalke.sk

ESEJE DOSTALI ŠKOLÁKOV Z DUDOVEJ DO POROTY RENOMOVANÉHO FESTIVALU

Zelené aktivity petržalských základných škôl môžu mať rozličné podoby. Napríklad žiaci zo **Základnej školy Dudova 2** sú známi tým, že vyrábajú z odpadového materiálu rôzne diela – pre mestskú časť takto zhotovili dokonca maketu gotickej veže františkánskeho kostola zo Sadu Janka Kráľa.

„Veľmi dôležitá je pre nás najmä ekologicko-environmentálna prevencia,“ hovorí jeden z pedagógov školy **Ľuboš Paller**.

S cieľom dozvedieť sa o ekotémach čo najviac priamo zo zdroja preto deti každoročne navštevujú medzinárodný festival filmov s environmentálnou tematikou Ekotopfilm – Envirofilm.

Nevynechali ani tento rok, no na festivale sa tentoraz zúčastnili trochu netradične. „Zistili sme, že je možné zapojiť sa do festivalu nielen

pasívne, ale aj aktívne – a požiadali sme o možnosť, aby sa naši žiaci stali členmi detskej poroty. Uspeli sme! Manažérke festivalu sa totiž zapáčili eseje o životnom prostredí na tému: Kto je silnejší, človek, či príroda?, ktoré deti vytvárali ešte v čase dištančného vzdelávania počas pandémie korony,“ objasňuje Paller.

„Milo nás prekvapilo, že žiaci dostali možnosť filmy nielen hodnotiť, ale aj osobne odovzdať cenu v kategórii Deti a mládež autorom víťazného filmu,“ uzatvára Paller.

Pripomeňme, že v tejto kategórii zvíťazila snímka **Čo sa stalo v trópech počas posledného masového vymierania?** Krátky animovaný film kolumbijskej režisérky **Monicy Carvalho** sumarizuje zistenia výskumnej práce uverejnenej v časopise Science v roku 2021 s názvom Vymieranie na konci kriedy a vznik moderných neotropických dažďových pralesov.

Žiaci z petržalskej základnej školy na Dudovej sa stali porotcami medzinárodného festivalu Ekotopfilm - Envirofilm. | Foto: BSK

Vysvetľuje, ako pred 66 miliónmi rokov dopad asteroidu, ktorý spadol na Chicxulub, spôsobil globálnu ekologickú katastrofu, ktorá

ukončila éru dinosaurov a zároveň dala vzniknúť moderným tropickým dažďovým pralesom.

Martina Štefániková

INZERCIA

ODSTÁVKY TEPLEJ VODY A KÚRENIA NA VAŠEJ ULICI?

PRIPRAVUJEME PRE VÁS NOVÚ SLUŽBU

Viac informácií
v decembrovom
čísle novín.

www.veoliaenergia.sk

VEOLIA

NA SLOVENSKU NAOZAJ MÁME NIEČO VZÁCNE

Britský tvorca filmov o divokej prírode, scenárista, prezentátor a dobrodruh **Nigel Marven** navštívil Slovensko, aby sa podieľal na natáčaní filmu *Divoká príroda Slovenska*. Tento unikátny projekt mohol vzniknúť aj vďaka podpore Veolia Slovensko. Celosvetová premiéra bude o pár týždňov, a tak sme vypovedali jedného z tvorcov, **Milana Kányu**.

Slovensko má určite jedinečnú prírodu. Ako vznikol nápad natočiť film o nej práve v spolupráci s Nigelom Marvenom?

Na začiatku bola nevinná návšteva kolegu Milana Oselského na Kostarike. Počas nej sa zúčastnil na konferencii, kde bol aj Nigel Marven. Dali sa do reči a Milan ho pozval na návštevu Slovenska. Mňa požiadal, aby som mu pomohol ukázať zvieratá, ktoré túžil vidieť na vlastné oči. Ohúrený krásou Slovenska, nám jeden večer navrhol, či by sme s ním nechceli natočiť film o slovenskej prírode.

Mohli by ste Nigela Marvena predstaviť?

V prostredí dokumentárnych filmov o prírode sa pohybuje celý život. Na začiatku pomáhal štábom so zháňaním a s hľadaním zvierat na nakrúcanie. Neskôr pracoval dvanásť rokov so širom Davidom Attenboroughom. Potom sa osamostatnil a natočil viac ako stopäťdesiat dokumentárnych filmov, navštívil všetky kontinenty a divákovi sprostredkoval príbehy úžasných divokých zvierat. Známy sa stal najmä vďaka trháku Prehistorický park.

Nigel vyžaruje neskutočnú energiu, ktorá je až „nákazlivá“, ak ste v jeho blízkosti alebo ho vidíte v televízii. Dokáže vás preniesť na miesta, kde nakrúca, a sprostredkovať napätie a zážitky až k vám do obývačky.

Ako a kde prebiehalo natáčanie?

Natáčanie prebiehalo od marca 2022 do začiatku septembra 2023. Popri Nigelovom nakrúcaní na miestach po celom Slovensku paralelne natáčal slovenský tím kameramanov, ktorí sa snažili zachytiť unikátne zábery pre divákov. Natáčali sme najmä na západnom Slovensku, vo Vysokých Tatrách, vo Veľkej Fatre, v Muránskej planine, ale aj na menej známej Krupinskej planine.

Zažili ste niečo vtipné alebo nezvyčajné?

Keď štáb práve nakrúcal detaily so salamandrou škvrnitou vo Vysokých Tatrách, Nigel mal čas a rozhodol sa spraviť krátke video o tom, ako sa v letných horúčavách ochladí v potoku pri dedine. Bez toho, aby skúsil teplotu vody, do nej skočil. Táto voda steká priamo z vrcholov Tatier a pochádza z roztopeného snehu. Preto jej teplota aj v tomto období je pod päť stupňov. Nigel zo šoku stratil reč a nemohol zo seba dostať ani slovo.

Raz sme ho zas našli asi kilometer od miesta, kde sme ho videli naposledy. Vysmiaty ako slniečko nám rozprával, aké krásne zvieratá videl.

V týchto dňoch by mal byť film už hotový. Kde si ho budete môcť pozrieť?

Svetová premiéra snímky aj filmu o filme bude na RTVS na Dvojke medzi 18. a 31. decembrom 2023. Presný termín zverejníme na sociálnych sieťach

Natáčanie rakov pod Tatrami, vľavo Nigel Marven a vpravo kameraman Mike Hutchinson. Foto: Archív M. K.

Zľava Nigel Marven, Milan Kánya a Milan Oselský počas natáčania filmu. | Foto: Archív M. K.

a v médiách, len čo bude určený. Potom ho budete môcť vidieť na dokumentárnych kanáloch po celom svete.

Nigel je neúnavný cestovateľ, navštívil všetky kontinenty, a tak by ma zaujímalo, ako vníma Slovensko a jeho prírodu?

Veľmi dúfa, že náš dokument bude inšpirovať mladých ľudí, aby vyrazili do prírody a pozorovali jej obyvateľov. Slovensko má v súčasnosti stále veľké množstvo

lesov, nádherné lúky, zostáva nám ešte dostatok biotopov, ale treba ich chrániť. Inak naša krajina dopadne ako jeho krajina – Spojené kráľovstvo –, kde majú len 54 percent pôvodnej biodiverzity. Je to absolútna tragédia. Nepočujete spev vtákov ako u nás, nevidíte nádherné koberce kvetov. Tu na Slovensku naozaj máme niečo vzácné. A ešte nie je príveľmi neskoro na to, aby sme to zachránili.

Lucia Burianová,
Veolia Energia Slovensko, a.s.

Milan Kánya je producent, projektový manažér, ale aj kameraman pripravovaného dokumentu **Divoká príroda Slovenska s Nigelom Marvenom** a zároveň aj dokumentu z požiaďa nakrúcania, tzv. filmu o filme, ktorého je Veolia Slovensko rovnako partnerom.

ZAČNITE ŠETRIŤ TEPLOM UŽ DNES

NEPREKURUJTE MIESTNOSTI V BYTE

Odporúčaná teplota v obývačke, v detskej izbe a v spálni by mala byť 21 °C, v kuchyni 20 °C, v kúpeľni 24 °C, v predsieni a v chodbe 15 °C. Nastavenie správnej teploty v jednotlivých miestnostiach a využívanie termohlavíc dokáže znížiť spotrebu až o 15 %.

POUŽÍVAJTE TERMOSTATICKÉ HLAVICE NA RADIÁTOROCH

Termostatická hlavica slúži na „stráženie“ správnej teploty. Len čo teplota v miestnosti dosiahne požadovanú hodnotu, hlavica zatvorí prívod teplej vody a znova ho otvorí, až keď sa vzduch v miestnosti ochladí. Vykurovanie s regulačnými ventilmi dokáže ušetriť až 20- 25 % nákladov na energiu.

ODVZDUŠNITE RADIÁTORY

Na začiatku vykurovacej sezóny nezabudnite na odvzdušnenie radiátorov, naplno otvorte aj termoregulačné ventily, aby sa vykurovacia sústava mohla riadne naplniť vodou a odvzdušniť.

RADIÁTORY NEPREKRÝVAJTE

Neprekrývajte radiátor záclonami, závesmi alebo vlhkým textilom. Nábytok umiestnite tak, aby nebránil prúdeniu tepla z radiátora do miestnosti a miestnosť sa rovnomerne vykúrila. Do miestnosti sa tak dostane až o 25 % viac tepla.

CEZ NOC ZATAHUJTE ZÁVESY A ŽALÚZIE

Zatiahnutím žalúzií a závesov v noci zabránite nechceným únikom tepla. Žalúzie a závesy vám za každú hodinu ušetria peniaze. Je to jednoduché a šikovné riešenie.

VETRAJTE KRÁTKO A INTENZÍVNE

Termostatické hlavice dajte na minimum, vetrajte krátko a intenzívne 3 - 5 minút s oknami dokorán a nepoužívajte „vetračku“. Výmena vzduchu by bola pomalá a teplý vzduch by zbytočne unikol.

Každý stupeň, o ktorý sa zníži teplota
v miestnosti, znamená úsporu
až 6 % nákladov na kúrenie.

NASTAVTE SPRÁVNU VLHKOSŤ VZDUCHU

Ideálna vlhkosť vzduchu v miestnosti je na úrovni 50 - 60 %. V zime je vlhkosť v interiéri nízka, no môžete ju zvýšiť napríklad pomocou odparovačov vody. Pri vyššej vlhkosti vzduchu stačí menej kúriť. Pri vlhkosti vzduchu 30 % a teplote 23 °C je tepelný komfort rovnaký ako pri teplote 21 °C a vlhkosti vzduchu 60 %. Ušetríte tak až 12 % energie.

KÚRENIE NIKDY ÚPLNE NEVYPÍNAJTE

Pokiaľ sa chystáte odcestovať na dlhšie obdobie, nikdy úplne nevypínajte kúrenie, ale nechajte ho temperovať na 15 - 16 °C. Je totiž podstatne drahšie opätovne vykúriť miestnosť, ako v nej udržiavať minimálnu teplotu.

POČAS DŇA NA VYHRIATIE BYTU VYUŽÍVAJTE SLNKO

V prípade slnečného počasia nepoužívajte rolety, žalúzie, prípadne závesy. Okná nechajte odostreté, aby slnečné lúče mohli vyhriať váš byt.

ZABRÁŇTE ÚNIKOM TEPLA CEZ OKENNÉ RÁMY

Ak máte staršie okná, ktoré dobre netesnia, na parapetnú dosku môžete umiestniť textílie, ktoré zabránia úniku tepla cez okenné rámy, alebo investujte do moderných plastových okien.

PRI ODCHODE ZATVORTE DVERE NA IZBE A VŠETKY OKNÁ

Cez otvorené dvere sa teplo šíri von a neostane v konkrétnej miestnosti. Pri odchode z bytu skontrolujte, či máte všetky okná poriadne zatvorené.

www.veoliaenergia.sk

LITERÁRNA REKORDÉRKA TROMFLA AJ CISÁROVNÚ

„Smejem sa, že mám sedemdesiatjeden detí, takže Mária Terézia je proti mne šuvix!“ hovorí jedna z najplodnejších slovenských autoriek Dana Hlavatá.

Nemala jednoduchý život, ale nerada o tom rozpráva. Zocelilo ju to a pomohol jej aj humor, ktorý jej, našťastie, napriek všetkému stále nechýba. Z väčšiny svojich (neprijemných) životných skúseností sa „vypísala“, netají, že jej knihy do značnej miery rozprávajú o zažitom.

Keď prídete do kníhkupectva, je takmer nemožné, aby ste nenatrafili na jej tvorbu – Petržalkanka **Dana Hlavatá** totiž už napísala šesťdesiatdeväť kníh, ďalšie dve – Detektív tchor Hektor vyšetruje ďalšie prípady a „vianočná“ Agátka, kam letíš? – vyšli len pred pár dňami.

Vytúžené kľúče

„Nie som rodená Bratislavčanka, ale môj otec bol. Keď som sa mala narodiť, bol tu problém s bytmi, tak sme odišli na Ostravsko, kde začal otec pracovať ako baník,“ rozpráva. Do jej piatich rokov žili v Havířove, ale z tohto obdobia si nepamätá nič. Alebo – jedinou vec: „... ako som sedela pri stole, mala bielu kožušičku a špenát a tá kožušička mi do toho špenátu padla,“ hovorí so smiechom.

Z banického regiónu zamierili do Bratislavy, najskôr na Štrkovec, potom do Krasňan. Do Petržalky sa presťahovala až po svadbe. „Bolo to v roku 1980 a odvtedy tu žijem. Každý deň som sa s kočíkom chodila pozerat, ako sa stavia Hálava, tie dvanásťposchodové paneláky, a neželala som si nič iné, len aby sme už dostali kľúče od nášho bytu – keďže som štyri roky bývala u svokrovcov,“ priznáva.

Smena aj Bakalári

Literárny debut mala v tom čase dávno za sebou. Prvú poviedku jej totiž uverejnili v denníku Smena ako štrnásťročnej tínedžerke. „Bolo

to v podstate ospravedlnenie mojej mame za to, ako som raz hysačila na Obchodnej, že mi nechce kúpiť tyrkysové menčestráky, a povedala som jej: 'Nenávidím ťa'. Roky ma to potom ťažilo.“

O tri roky neskôr sa jej ďalšia poviedka stala námetom populárneho programu Bakalári, ktorý spracúval krátke príbehy zo života s vtípnou pointou. V tom svojom sa vyrovnávala s vtedajšou nadváhou, čo bolo celkom zvláštne vzhľadom na to, že reprezentovala krajinu v šprintoch. „Mala som krátke nohy, preto krátke trate,“ smeje sa.

Namiesto maliarky spisovateľka

Paradoxne však literatúra nebola vyvolenou dráhou, ktorou sa chcela vydať. „Veľmi ma bavilo maľovanie, túžila som ísť na ŠUP-ku, no nepodarilo sa mi to, lebo riaditeľ školy mi nedal odporúčanie,“ pokrčí ramenami. O tom, odkiaľ získala bohaté priehrdtie umeleckých génov, hovorí trochu vyhýbavo. „Viete čo, ja vlastne neviem. Možno obkoleno, po neznámom dedovi, ktorý – podľa toho mála, čo o ňom viem – bol umelecky nadaný. Ale pátram po ňom, rozpletám tento príbeh a pripravujem knihu.“ Veď ako inak.

No ak aj v tejto línii tápe, o ďalších príbuzných sa ochotne rozhoví. Na druhej strane, kto by nemal rád za bratranca legendárneho hokejového trénera Jána Filca, ktorý slovenskú reprezentáciu doviedol k zisku jediného zlata – z majstrovstiev sveta vo švédskom Göteborgu. Nemenej známy bol jeho starší brat, krasokorčuliar Marián Filc. Marián zomrel ešte v roku 1993, s Jánom je spisovateľka však dodnes v intenzívnom kontakte.

Dana Hlavatá stihla za sedemnásť rokov napísať už viac ako sedem desiatok kníh.
Foto: Ivana Vrabľová

Tritisíc poviedok

Vyštudovaná televízna žurnalistka dvadsaťpäť rokov pracovala ako dramaturgička v RTVS. Podieľala sa na detských reláciách Maškrtníček, Elá hop, Objavy Majstra N, Daj si čas a Príbehy spod Karpát. A medzitým písala a písala a písala...

„Je to dar a ja ho len zúžitkovávam. Mne ide písanie veľmi rýchlo – teraz myslím tú mechanickú časť, mám aj 700 úderov za minútu, keďže som chodila na strednú ekonomickú,“ hovorí a dodáva, že o témy núdzu nemá, lebo všetky jej knihy majú reálny podklad. Ale pretavený tak, aby sa nikto nedal identifikovať.

Kým sa odhodlala napísať prvú knihu – **Hľadáme muža na zjedenie** (2006), vyšlo jej tritisíc poviedok a fejtónov. „Až vtedy som bola schopná uveriť, že som na to pripravená,“ hovorí.

Mama dvoch už dospelých synov (a „babinka“) čerpá inšpiráciu aj z nich. „Všetko, čo povedali a postvárali, si zapisujem. Keď boli deti malé, v časopise Včielka vychádzal seriál

Povedal Lukáško alebo Povedal Mirko, čiže tie ich bonmotíky som používala odjakživa. To, čo hovoria vnúčatá, využívam skôr do fejtónov,“ odhaľuje autorka.

Po sláve netúži

Pre dospelých jej vyšli štyri desiatky žánrovo rôznych kníh (nechýbali romány ani detektívne príbehy), zvyšok tvoria diela pre deti – jej detektív tchor Hektor sa už stihol stať legendou. „Najradšej píšem bumorné knihy a Hektor je podľa mňa veľmi zábavný. A asi aj podľa detí, keďže už dokončujem piaty diel, pričom jednotka je beznádejne vypredaná,“ vysvetľuje.

Jej veľkou inšpiráciou v detskej literatúre sú Roald Dahl a jeho pokračovateľ David Walliams. Po sláve, akú dosiahli, však Dana Hlavatá netúži. „Dôležité je pre mňa to, že deti radšej ako po tablete siabnu po mojej knihe. Čo viac si môžem ako autorka priať?“

Martina Štefániková

KRÁĽOVSKÁ HRA MÔŽE ZLEPŠIŤ AJ ŠOFÉRSKE SCHOPNOSTI

Základná škola na Černyševského pred piatimi rokmi povýšila šach na regulérny školský predmet.

Deti sú sklonené nad šachovnicami. Niektoré riešia zadanie samé, iné vo dvojici. Jeden z chlapcov nespokojne hádže figúrku dámy o stôl. „Nedarí sa?“ pýta sa Rastislav Diviak, ostrieľaný šachový majster, v tejto chvíli však tréner štvrtákov jednej zo šachových tried ZŠ Černyševského. Chlapec nahnevane pokrúti hlavou. Tréner mu trpezlivo objasní situáciu v partii a šikovnými otázkami ho posúva k riešeniu. Netrvá dlho a ozve sa radostné – aha! Situácia je vyriešená. Našťastie, lebo hodina šachu sa práve končí.

LEPŠÍ JE NEPOPÍSANÝ LIST

Šach sa stal ozajstnou súčasťou vyučovania na ZŠ Černyševského v školskom roku 2018-2019. Presadila to ešte bývalá riaditeľka, **Magdaléna Benková**. „Bola to súhra náhod, povedala by som, že udalosti do seba zapadli ako puzzle,“ hovorí jej nástupkyňa, **Zora Dóczyová**. „Niekoľko v tom období totiž požiadala šachový klub Slovan o prenájom priestorov v našej budove. Pani Benková mala víziu šachovej triedy možno už dlhšie, neviem, v každom prípade toto rozhodlo,“ osvetľuje Dóczyová počiatky unikátneho projektu.

Spočiatku len skúšali, vôbec netušili, do čoho idú. „Neviedli sme ani to, či budú mať rodičia o niečo také záujem. Mnohí sa obávali, že deti, ktoré do triedy nastúpia, už musia vedieť hrať šach. Ale nie, pán tréner práve naopak hovorí, že je lepšie, ak deti o šachu nič

Prvú šachovú triedu otvorili na ZŠ Černyševského v roku 2018. | Foto: Ivana Vrabľová

nevedia, lebo nemajú na sebe nalepené žlté návyky,“ vysvetľuje Dóczyová.

O SÚŤAŽE ICH OBRAĽ KOVID

Po počiatočných obavách sa prihlásilo toľko detí, že mohli otvoriť naozajstnú „šachovú“ triedu. „Aby som to upresnila – šach je predmetom navyše, takže deti ho síce majú v rozvrhu, ale je vedený ako krúžok, keďže nemáme toľko disponibilných hodín. Nie je ani hodnotený, no nemyslím si ani, že by ho deti preto zanedbávali. Hrajú ho, lebo ich to skrátka baví,“ hovorí riaditeľka.

Aktuálne je na ZŠ Černyševského päť takýchto tried (a záujem zo strany detí aj rodičov neopadá), hoci piatáci ho už majú len ako dobrovoľný krúžok. Ostatné triedy sa učia hrať šach jednu hodinu týždenne.

Riaditeľka spomenie, že malí šachisti mali trochu smolu v tom, že projekt zachytil akurát koronové obdobie, „takže sa títo naši piatáci mali po prvý raz zúčastniť ozajstného turnaja až vlni. Bol to taký krst ohňom.“

NOVÁ SKÚSENOŠŤ

Prvý rok trénoval malých šachistov na ZŠ Černyševského otec Rastislava Diviaka, potom

prevzal žezlo on. „Aj pre mňa je to nová skúsenosť. Trénujem už dvadsať rokov, ale predsa len, na škole je to iné, lebo nedostanem vybrané deti, ale učím celú triedu a je logické, že niektorým to ide lepšie, iným horšie,“ opisuje Diviak. Na začiatku je jeho cieľom naučiť deti, aby vôbec zvládli začiatkové pravidlá, základné ťahy, pohyb figúr; aby si osvojili zákonitosti šachu. Postupne sa prechádza na ozajstnú hru.

Deti dostávajú aj domáce úlohy. „Sú to väčšinou situácie, ktoré majú nejaké jasné, konkrétne riešenie,“ vysvetľuje Diviak. Niektoré sú ľahšie, iné ťažšie, no má to svoj význam. Ak deti vyriešia tisíc takýchto úloh, keď zbadajú danú situáciu na šachovnici, okamžite im naskočí riešenie.

UMENIE PREDVÍDAŤ

Je všeobecne známe, že šach síce nezocelí svaly, ale rozhodne posilní duchovné vlastnosti. Okrem toho, že cibrí pamäť, pomáha rozvíjať aj abstraktné myslenie. Zažitému kliše o šachových majstroch, ktorí počítajú tridsať ťahov dopredu, sa však Diviak smeje. „Nie je to úplne tak, šachisti bežne počítajú tak tri-štyri ťahy dopredu, lebo viac sa jednoducho nedá a vlastne to ani nemá zmysel. Ale už tým, že si dokážu

predstaviť situáciu na šachovnici, si zlepšujú abstraktné myslenie – a to je, mimochodom, dobrá devíza do života. Z vlastnej skúsenosti hovorím, že viem vďaka tomu lepšie predvídať napríklad situácie za volantom,“ prezrádza Diviak.

Šach podľa neho pomáha aj rozhodovať sa v obmedzenom čase a prijímať za svoje rozhodnutia zodpovednosť. „Lebo v šachu je vlastne každý jeden ťah rozhodnutie. A čo robíme v živote? No rozhodnutia. Každý deň desiatky, stovky rozhodnutí. Na šachovnici riešite to isté.“

NAUČIŤ SA PREHRÁVAŤ

Triednou učiteľkou prvej šachovej triedy bola **Martina Ivanová**. Priaznivé účinky tejto kráľovskej hry na deti teda mohla vidieť v priamom prenose. Za-ujímavé vraj bolo sledovať, ako šachová mánia ovládla celú triedu. „Namotali ešte aj rodičov a starých rodičov, doma s nimi museli trénovať. Niektorí sa až sťažovali, že už majú toho dosť,“ spomína so smiechom.

Ako hovorí, šachové lekcie jej deti naučili trpezlivosti, rešpektu k druhým a tiež tomu, že najprv treba myslieť, až potom konať. „Videla som to aj na iných hodinách, napríklad na matematike – už nevykrikovali výsledok, ale počkali, kým dopočítajú ostatní a ja sa spýtam.“ Za najdôležitejšie však považuje, že sa deti naučili prehrávať. „To je potrebná skúsenosť,“ vraví Ivanová, ktorá sa tento školský rok opäť stala triednou prvákov. Ako inak – opäť sú to malí šachisti.

Martina Štefániková

VLADIMÍR PONGRÁC: SPOMIENKY NA PETRŽALKU 1968 – 1976

Poviedka víťaza mimoriadnej Ceny starostu Petržalky v literárnej súťaži Petržalské súzvučky Ferka Urbánka.

V roku 1968 sme sa ako rodina presťahovali do Petržalky, do novopostavenej bytovky, okolo ktorej sa stavali prvé petržalské paneláky. Detským ihriskom nám boli dosky, skruže, staré základy zbúraných domov zvezené na kopu, palety cementu. Zvláštny zážitok boli skoky zo žeriava do hromady minerálnej vlny, pretože nás potom svrbelo celé telo.

V auguste 1968 bolo počuť z Rusovskej cesty (bola vyvýšená, akoby na hrádzi) ohromný rachot škripajúcej ocele. Po nej šla kolóna tankov smerom do mesta a niektorí z vojakov mi aj odkývali. Asfalt ostal po nich rozsekaný, akoby niekto pobúchal palicou vyschnuté lístkové cesto, cesta bola niekoľko týždňov nepojazdná.

Po Rusovskej ceste jazdievali kamióny (zvané TIRáky) zo západnej Európy na Balkán a ich vodiči vyhadzovali z okien žuvačky a zrejme sa bavili na tom, ako sa my, deti, o ne kľbíme. Jednému z nás (Rudovi) sa to stalo osudným a kamión mu prešiel cez nohy. Tie sa mu síce zrástli, ale do smrti kríval, stal sa alkoholikom a neskôr bezdomovcom.

V opustenej starej Petržalke

Ľudia z okolitých rodinných domov boli vystávaní a predtým ako ich domy zbúrali, stáli opustené. Starší chlapi sa bavili rozbíjaním okien a vypačovaním dverí. Vstup do takéhoto domu bol adrenalin v čistej podobe. Brali sme odtiaľ rôzne veci, ktoré nás zaujali: napríklad nemecké prilby a plynové masky, pasce na zvieratá, bodáky a všetko, čo sa podobalo na zbrane (v televízii bežali partizánske filmy). Mnou odnesené nemecké prilby si neskôr vysomroval Peter Steinhübel (kontroverzný slovenský podnikateľ a „mafán“,

pozn. red.) s tým, že ich predá a peniaze si rozdelíme. K predaju prišlo, k rozdeleniu nie.

Každú nedeľu sme museli s mamou chodiť do kostola (od architekta Karfíka) na Lysenkovej ulici. Ak sme s bratom nechceli ísť, otec (komunista) na príkaz mamy nás zmlátil remeňom. Nenávidel som to a často som sníval a hovoril o tom, že sa stanem pilotom a potom si naložím plné lietadlo bômb a v nedeľu doobeda, keď budú kostoly plné, ich budem zhadzovať. Na každý kostol jedna bomba a bude pokoj.

Rybačky na Pečni

Veľmi dôležitým bolo pre nás jazero Pečňa. V lete na kúpanie a chytenie do podberáka tých najkrajších a najfarebnejších rybičiek; v zime na korčuľovanie a hokej. (Podberák sme si robili z hrubšieho drôtu a zo sieťky od zemiakov.) Až neskôr z toho jazera urobili pohraničné pásmo a už sme tam nesmeli chodiť.

Raz som nostalgicky z bicykla pozeral z Rusovskej cesty na Pečňu a opájal sa tou krásou. Zrazu mi za chrbtom zastal gazík (vojenský džíp) a chlapec nie omnoho starší odo mňa sa ma opýtal, čo tam robím. Čo som mu mal povedať? Veď videl, že sa pozerám. Tak som nepovedal nič. Minúty bežali a to ticho bolo stále trápnejšie. A keď už to bolo neznesiteľné, odbicykloval som preč a on sa vrátil na svoje stanovište. (Ich zákopy a stanovišťa sú ešte stále vo forme jam okolo bývalej Pečni.)

Vzrušujúci život zátok

Krásne spomienky mám na dva staré šlepy, kam sme chodili s Romanom P. (skončil v blázinci) na rameno Dunaja. Na jednom

Vladimír Pongráč, v strede dole, s kamarátmi. | Foto: Archív V. P.

celoročne býval jeden starší pár a v druhom mal jeho otec kajutu, pretože bol pretekár na motorových člnoch. Prehánali sa nimi po Dunaji hore-dole; a keď ich sloboda dráždila lodných pohraničníkov a chceli im skontrolovať doklady a technický stav člna, stačilo, aby si prítomná manželka dala dole horný diel plaviek a mladí vojaci sa nepriblížili. Zdá sa, že na každú chorobu jestvuje nejaký liek.

Pre nás chlapcov bol svet lodníkov a tá zátoka nekonečne dobrodružná a vzrušujúca. Bolo tam plno rýb, žiab, vážok, starých stromov padnutých do vody a Igor vymyslel, že budeme jesť žabacie stehienka. Vraj mu chutili ako rybacie mäso, pretože my sme ich nejedli. Ryby sme chytali na ohnutý špendlík z maminej krabičky na šitie a návnada bola zo žmoleného chleba, ktorý sa po pár minútach miesenia zmenil na tvrdú guľičku, na ktorú brali ryby ostošesť. Problém bol v tom, že sa väčšinou vyšmykli. Ak sa nevyšmykli, upiekli sme ich na ohni a zjedli s rohlíkom.

S Igorom sme si tiež vyrábali indiánske nože a síce sme kladli klince na koľajnice a čakali kým cez ne prejde vlak. Boli to parádne kusy, zvlášť ak sa nám podarilo zohnať veľký kliniec.

Ďalšia spomienka je na petržalské nekonečné marhuľové sady, ktoré síce boli strážené, ale boli tak veľké, že keď nás strážnik naháňal na jednom konci, na druhom už iná skupina mala vypasené brucho. (Mimochodom pri obci Berg je malilínka ukážka takého marhuľového sadu.)

Salto mortale

Nedá sa nespomenúť lunapark za Sadom Janka Kráľa, kde sme každé leto chodili na kolotoče. Najväčšou a najdrahšou atrakciou bolo „salto mortale“, ktoré spočívalo v tom, že sa 15 minút rozhŕňoval uvádzač, aké je to salto životu nebezpečné. Potom dramatická hudba, zo stanu vyšiel starší chlap, nasadil si prilbu a posadil sa do starej motokáry. Tá sa spustila samsopádcom po koľajniciach, vo vzduchu urobila salto a spadla do

plachty. Dnes by sa na tom každý smial, lebo to bolo presne vypočítané a technicky nemožné, aby to vozidlo dopadlo inak ako na kolesá do plachty.

Kúpalisko Matador

Neodmysliteľnou súčasťou nášho detstva bolo kúpalisko Matador (všetci naši otcovia pracovali buď v Matadorke, alebo v ZŤS-ke), kde stredný bazén mal oceľovú šmykľavku, ktorá bola tak nešťastne naprojektovaná, že kto sa nenaklonil počas šmýkania vpred, dostal od nej ranu do zátylku. Ten úder bol taký silný, že deti strácali orientáciu a mohli stratiť aj vedomie. Podľa dunivej rany sme vedeli, že sa práve šmykol Nepetržalčan a plavčík na chvíľu spozornel, či sa dieťa z vody vynorí a nebude ho musieť ísť zachraňovať. (Tú šmykľavku po revolúcii demontovali a nahradili tobogánom.)

Okrem desiatok iných spomienok z kúpaliska (trávili sme tam celé prázdniny) stojí za zmienku, že v neďalekom závode Matador spaľovali gumu a čierne splodiny vypúšťali z vysokého komína (stojí dodnes). Ten obraz nám bol dôverne známy a nik to neriešil. (Rovnako ako dnes Slovnaft.) Nikedy, keď bol nízky tlak a vietor fúkal od komína, nad hladinou bazénov sa vznášal čierny dym. Keď sme boli zrovna vo vode, vzduch bol taký štipľavý a nedýchateľný, až sme sa dusili. Nik to neriešil, ale skôr ako by sme upadli do bezvedomia (a utopili sa) sme museli bazén na prikaz plavčíka opustiť.

Jeden z nás ale také šťastie nemal, pretože v hĺbke 2,4 metra bol napúšťací a vypúšťací kanál, ktorému chýbala mriežka. Bol veľký asi 40 krát 30 centimetrov, takže sme sa tam zasúvali pokiaľ to šlo, teda po ramená. Tak trochu to mala byť skúška odvahy. Smola bola, že práve vtedy, keď tam bol jeden chlapec zasunutý, strojník spustil vypúšťanie bazéna a podtlak mu už nedovolil vyplávať. Darma ho ťahal za ruky a zastavené vypúšťanie už prišlo neskoro. Podobným podvodným tunelom (60 krát 60 centimetrov, dĺžka 2 metre) sa dalo preplávať do komory, kde bolo nad hladinou 10 centimetrov vzduchu, ale tento kanál je už dnes

zamurovaný. (Kto sa neodvážil ním preplávať, bol srafo.)

Šebekova dychovka

Treba spomenúť ešte detskú dychovú hudbu ktorá sídlila v priestoroch ZŤS-ky (tá budova stojí dodnes: žltá tehla za vstupom do areálu). Rodičia nás tam zapisovali, aby sme „nestvárali zbojstvá“ a oni mali pokoj a na chvíľu pocít, že sme pod dohľadom.

Jej kapelníkom bol pán Šebek, ktorý na nás tak ziapal, že niektorí sa počas hrania pocikali (videl som to na vlastné oči). Zato jeho detský dychový súbor slávil úspechy a zbieral diplomy po celej ČSSR. Ja som k nemu chodil tri roky, ale jedného dňa sme sa so spolužiakom Mariánom (hral na lesný roh) dohodli, že mu nástroje jednoducho vrátíme (znamenalo to koniec výučby). Pán Šebek to prijal statočne. Doma nasledovala obligátna bitka remeňom, ale táto detská trauma tým bola ukončená. (Marián sa stal majstrom Slovenska v karate a nestal sa ani alkoholikom, ani bezdomovcom, ani neskončil v blázinci, ale si otvoril striptízový bar.) Šebekovci budili Petržalku vždy na 1. mája a síce menšie dychové zoskupenie jazdilo na otvorenej korbe nákladného auta a vyhrávali rezké pochody. To bol taký ten socialistický folklór, ktorému sa nedalo vyhnúť.

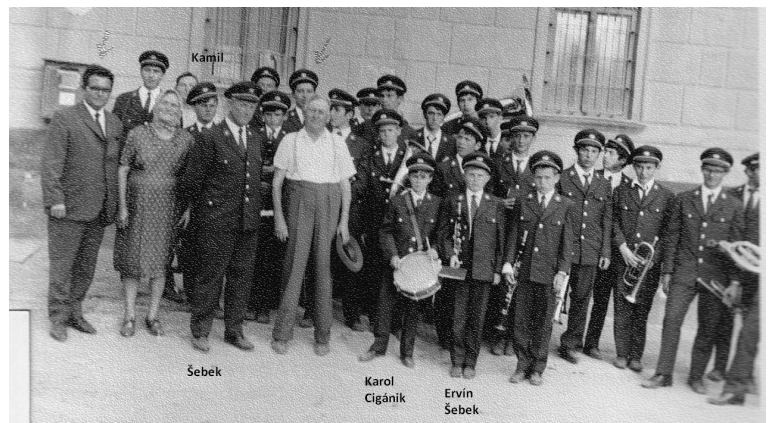
V škole

Na ZDŠ Lysenkova (dnes Gerzenova) sme mali celkom obľúbený predmet Pracovné vyučovanie. Za budovou jedálne boli malé políčka, kde sme sadili a okopávali mrkvu, petržlen, papriku a tak. Súdružka učiteľka nám vždy prízvukovala, že keď sa budeme o záhradku pekle starať, ona nám zarodí a my sa potešíme z krásnej úrody. Lenže nikdy sme z tej úrody neochutnali, lebo vždy pred dozretím plodov sme už do tých záhonov nechodili. Vtedy som tomu nerozumel, prečo sa tá úroda zakaždým stratí, kde sa stratí a ako.

Až omnoho neskôr mi došlo, že súdružka učiteľka využívala ilegálnu detskú prácu pre svoj prospech. Aj tá doba mala svoje paradoxy, tak napríklad na pionierskom preukaze (mám odloženú aj pioniersku šatku) mám fotografiu z birmovky, stojac

Auto bolo v socializme luxus. | Foto: Archív V. P.

Šebekova dychovka. | Foto: Archív V. P.

pred Dómkostolom (Dóm Sv. Martina). Nik si to nevšímol, a aj keby, nik by to neriešil.

Jeden starší učiteľ (volal sa Kavický) nás trestal tak, že sme si museli ľahnúť bruchom na lavicu tak, aby sme boli cez ňu prehnutí a dočiahli si na nohavice pri členkoch, ktorých sme sa museli držať. Potom nás udieral po zadku pravítkom alebo palicou. Neskôr tento muž vítal Ľudí v Cirkvi Bratskej na Cukrovej ulici pri príchode na bohoslužbu podávaním rúk.

Güntherova hanba

Od prvej triedy, som chodil do Ľudovej školy umenia, lebo som nadovšetko rád kreslil. A keď otvorili kurz nemčiny v Obvodnej osvetovej besede na Ždanovovej ulici v roku 1969, tak ma tam mama takisto prihlásila. Bolo to za štrekou, neďaleko krčmy Mucháreň (múch bolo vtedy omnoho viac, pretože mnoho domácností chovalo prasa).

Nemčina ma bavila, iba som to musel tajiť, lebo by som sa

nikdy nemohol hrať na partizána a musel by som byť Nemec. Nikto nechcel byť Nemec a preto sme niekedy strieľali iba do imaginárnych fašistov. K tomuto faktu sa viaže jedna spomienka, ako na nášho spolužiaka Webera kričala mama z balkóna: Günther, domov, Mittagessen! Chudák Günther si potom užil nekonečné množstvo posmeškov. Odvtedy si jeho mama dávala pozor a nenazvala ho inak ako Ondrej.

V kine na indiánkach

Radi sme chodili do kina Iskra oproti krčme U Mrenu hlavne na filmy o Indiánoch (Gojko Mitič). Do kina Partizán pri Sade Janka Kráľa sme moc nechodili, lebo v čalúnení boli vši (chodili tam kolotočári) a bolo to aj dosť ďaleko. Raz mali premietat v Iskre film Oštepy. Muselo to byť o Indiánoch, lebo veď aj herci na plagáte boli akýsi počerní. Lenže film bol o tom, ako nejaký gruzínsky dedko viezol v žiguláku stromčeky - sadenice a ako ich potom dal pod kolesá

nákladáku, aby ten nespadol do priepasti. (Žiaden iný film si dodnes nepamätám tak dobre!) Riadne som potom vynadal Igorovi, ktorý si leďabolo prečítal názov filmu. Volal sa Štepy. (A tým sa potvrdilo, že vidíme iba to, čo chceme vidieť. Igor skončil ako bezdomovec a zrazilo ho auto, šofér ušiel, pred ZŤS ako päťdesiatštyriročného. Igor bol môj prvý učiteľ.

Facky od Šafkárov

Občas som musel ísť s mamou do mesta pešo cez most. Nebol ešte postavený nový, tak tento sa ani nevolal starý.

Bavil som sa preskakovaním chýbajúcich dubových dosiek v lávke pre peších. (Mama ma držala pevne za ruku, aby som nepadol. Ak chýbali dve, musela ich prekračovať aj ona. Kráčala po okraji, blízko zábradlia.) Cez medzery bolo vidno tečúci Dunaj a ja som premýšľal nad tým, že keď tie chýbajúce dosky prehnili a spadli do Dunaja (niektoré boli iba nalomené a neprepadnuté), ako nás môžu udržať tie, po ktorých ideme. Udržali, inak by

túto správu nemal kto písať. Nik to neriešil.

Cez most bez mamy sa neoplatilo chodiť, lebo na druhej strane číhali Šafkári. Neznámu tvár odchytili, a keď bol chlapec sedlák z Petržky, tak sa po pár fackách musel vrátiť naspäť. Podobne to vyzeralo aj na opačnej strane, a Šafkári dostávali facky v Sade Janka Kráľa od Petržalčanov. Bezpečne na druhú stranu sa dalo dostať propelérom, lebo tam sa premlelo mnoho ľudí a korzári nemali šancu si udržať prehľad.

Roman

Kamarát Roman V. hovoril doma po maďarsky, čo ma fascinovalo a tak sme začali s výukou maďarčiny a ja som si z malého zošítka urobil svoj slovensko - maďarský slovník. Dotiahol som to tak ďaleko, že som vyrozumel obsah rozhovoru maďarských spoluobčanov. (Roman skončil ako alkoholik a zomrel na rakovinu. Nepridalo mu ani to, že ho o byt obral iný maďarský spoluobčan zo sídliska, ktorý sa stal mestským policajtom.)

Odvrátená skaza mosta

Keď v roku 1972 dokončili Most SNP, na oboch koncoch stáli súdruhovia v oblekoch a za nimi dychovky. Šebekovej dychovke (tak sme volali toto umelecké teleso) bola pridelená strana v meste, kam sme sa presunuli po starom moste.

Po povinnom socialistickom rečnení bol most otvorený slávnostným prestrihnutím pásky súčasne na oboch stranách. Dychovky začali hrať a rezko v takte vykračovať do stredu mosta. My deti sme sa vyrútili, aby sme boli prví, ktorí sa stretnú s deťmi z druhej strany. Lenže most sa nebezpečne rozkýval a my sme sa tackali ako opití. Niektorí dospelí sa rozbehli späť, v presvedčení, že sa most utrhne a spadne do rieky. Po chvíľke zdesenia a zmätku organizátori zakázali hudobníkom pochodovať a museli kráčať mimo takt, teda arytmiicky, čiže chaoticky. Most sa upokojil.

O Žaludovi

Otec Petra Steinhübela chodil po sídlisku večne zohnutý a stále niečo hľadal na chodníku. Nám

deťom sľuboval žuvačku, ak mu donesieme mamine žlté krúžky (prstene) alebo retiazky. Ne-spomínam si, žeby niekto s ním urobil tento obchod, pretože sme neverili, že má v tom starom kabáte žuvačky. Peter mal prezývku Žalud, lebo pri kartách (hlavne na terase kúpaliska Matador) volil vždy žalud; Suchý, lebo bol suchý (teda slabý a každý ho bil) a Šuster.

Raz som ho stretol (1987), keď som išiel do školy spod mosta SNP na Hviezdoslavovo námestie, odprevádzal ma a hovoril mi o tom ako je zbytočné študovať a ako je dobré a dôležité mať veľa peňazí. Ešte asi hodinu po tom stretnutí som bol ako omámený z temnej energie, ktorú som nedokázal zaradiť.

Popraviť Petra malo záujem mnoho ľudí a riešil to jednoducho tak, že si dal 50 metrov vzdialené zaparkované auto priviezť náhodným okoloidúcim chlapcom za 100 korún. Peter skončil tým, že ho zastrelili zo strechy a má pekný hrob na petržalskom cintoríne.

SÚŤAŽ PETRŽALSKÉ SÚZVUKY FERKA URBÁNKA UŽ POZNÁ TOHTOROČNÝCH VÍTAZOV

Svoje literárne diela poslalo viac ako sto začínajúcich autorov.

Už tridsaťštyri rokov Petržalka ponúka príležitosť začínajúcim autorkám a autorom z celého Slovenska, aby ukázali svoj talent v literárnej súťaži **Petržalské súzvučky Ferka Urbánka**.

Tento rok sa do unikátneho zápolenia zapojilo 105 účastníkov, ktorí zaslali 226 prác. V polovici októbra vybrala odborná porota tých najlepších.

Spisovateľka **Marta Hlušíková**, básnik a epigramatik **Erik Ondrejčka** a literárny publicista **Dado Nagy** rozhodovali o víťazoch v štyroch vekových a dvoch žánrových kategóriách.

Tento ročník mal jednu zvláštnosť. Sídlisko Petržalka si počas celého rok 2023 pripomína

50. výročie od svojho založenia. V tejto súvislosti bola vyhlásená aj cena starostu Mestskej časti Bratislava-Petržalka, ktorú za svoje dielo s názvom Spomienky na Petržalku 1968-1976 získal Petržalčan, architekt **Vladimír Pongráč**. Cenu riaditeľky Miestnej knižnice Petržalka získali žiaci 4. A. zo základnej školy v Topoľčanoch.

Vítazi získali knižné a vecné dary od Mestskej časti Bratislava-Petržalka a vydavateľstiev Slovart, IKAR a Artis Omnis.

Začala ako súťaž pre petržalských školákov

Literárnu súťaž založili ešte v roku 1990 vtedajší riaditeľ petržalskej knižnice Jozef Pavelka, básnik a prekladateľ Vojtech Kondrot, básnik Ľudovít Fuchs a bývalý šéfredaktor časopisu Rodina a škola Eduardo Krajčo.

Išlo o súťaž pre žiakov petržalských základných škôl, postupne však začali prichádzať do súťaže literárne diela detí z celej Bratislavy. V roku 1993 sa súťaž premenovala na Petržalské súzvučky Ferka Urbánka.

Súťaž v roku 2006 definitívne získala celoslovenský charakter. V roku 2012 sa slávnostné vyhodnotenie súťaže rozšírilo o stretnutie autorov s porotcami. Od toho istého roku existuje aj prvý literárny predvečer, ktorý sa uskutočňuje pred slávnostným vyhodnotením.

Vo februári 2024 bude vyhlásený už 35. ročník tejto literárnej súťaže.

Vítazi 34. ročníka súťaže Petržalské súzvučky Ferka Urbánka

1. kategória – žiaci 1. stupňa ZŠ (3. – 5. ročník)

Poézia: Marek Tomus, Stará Ľubovňa

Próza: Sofia Mária Danielovičová, Hviezdne

2. kategória – žiaci 2. stupňa ZŠ (6. – 9. ročník)

Poézia: Natália Točeková, Hviezdne

Čestné uznanie: Soňa Čandíková, ZUŠ Jána Melkoviča, Stará Ľubovňa

Próza: Andrej Vlček, Liptovské Kľačany

3. kategória – študenti stredných škôl a mládež do 20 rokov

Poézia: Patrícia Michalidisová, Topoľčany

Próza: Hana Vorobelová, Prešov

4. kategória – dospelí nad 20 rokov

Poézia: Lenka Kóňová, Rosina – okres Žilina

Próza: Tomáš Pažitný, Bratislava

Cena riaditeľky Miestnej knižnice Petržalka: Kolektív žiakov 4. A, ZŠ Trbečská, Topoľčany

Cena starostu MČ Bratislava-Petržalka: Vladimír Pongráč

Kompletné výsledky nájdete na KNIZNICAPETRZALKA.sk.

RADA PRÁVNÍKA:

PREDMANŽELSKÁ ZMLUVA – REALITA ALEBO MÝTUS?

Americká kinematografia v nás častokrát vytvára domnienku, že je možné uzatvoriť aj na Slovensku tzv. predmanželskú zmluvu a zabrániť tak strate polovice majetku „majetnejšieho“ partnera v prípade rozvodu. Je to však v našom právnom prostredí naozaj možné?

Odpoveď je – nie. Naša právna úprava inštitút predmanželskej zmluvy nepozná, a preto nie je možné dohodnúť sa pred svadbou na podmienkach vyporiadania majetku manželov v prípade rozpadu.

Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov

Ak je nejaká vec v spoločnom vlastníctve viacerých osôb, hovoríme o tzv. spoluvlastníctve. Zákon rozlišuje medzi

- podielovým spoluvlastníctvom, pri ktorom je majetková účasť

každého spoluvlastníka vyjadrená konkrétnym podielom a

- bezpodielovým spoluvlastníctvom manželov (ďalej aj „BSM“).

Ako vyplýva aj zo samotného názvu, BSM je druh spoluvlastníctva, ktorý môže vzniknúť iba medzi manželmi, upravuje ich majetok nadobudnutý počas trvania manželstva a nie je pri ňom vyjadrená miera vlastníckej účasti jednotlivých manželov podielmi na spoločnej veci. Vznik BSM je tak viazaný na vznik manželstva a jeho trvanie je viazané na dobu trvania manželstva. Zánikom manželstva (rozvodom, ale napr. aj smrťou) zanikne i BSM a nastupuje jeho vyporiadanie.

Čo všetko tvorí spoločný majetok manželov

Do BSM patrí všetko, čo môže byť predmetom vlastníctva a čo nadobudol niektorý z manželov za trvania manželstva (napr. príjem z pracovného pomeru, nehnuteľnosť nadobudnutá za trvania manželstva). Výnimkou sú však veci získané dedičstvom, veci získané darom, veci vydané v rámci predpisov o reštitúcii majetku jednému z manželov, ktorý mal vydanú vec vo vlastníctve pred uzavretím manželstva, alebo ktorému bola vec vydaná ako právnomu nástupcovi pôvodného

vlastníka a vecí, ktoré podľa svojej povahy slúžia osobnej potrebe alebo výkonu povolania len jednému z manželov.

Môže si manžel/ka pri rozvode nárokovať nehnuteľnosť, ktorá mu patrila pred manželstvom?

Je dôležité pripomenúť, že do BSM patria len veci, ktoré boli nadobudnuté počas trvania manželstva. Ak teda niektorý z manželov vlastnil akúkoľvek vec (hnuteľnú aj nehnuteľnú) ešte pred manželstvom, táto vec patrí výlučne jemu a nebude ani predmetom vypořádania BSM pri jeho zániku.

Môže sa rozsah toho, čo patrí do BSM, upraviť?

Ak teda naša právna úprava nepozná inštitút predmanželskej zmluvy, je vôbec možné upraviť majetkové pomery medzi manželmi inak, než ako to ukladá zákon? V tomto prípade je už odpoveď kladná. Vzájomné vzťahy

vyplývajúce z BSM si manželia môžu upraviť odchylné od zákona, avšak iba na základe dohody, ktorá musí byť spísaná vo forme notárskej zápisnice. Takáto dohoda musí byť uzatvorená jedine počas manželstva, pričom ňou môžu manželia modifikovať rozsah BSM – a to jeho rozšírením, alebo zúžením. Pri rozšírení BSM budú do spoločného majetku manželov patriť aj veci, ktoré by inak zo zákona patrili len jednému z manželov, napr. veci získané darom. Pri zúžení BSM dochádza naopak k rozšíreniu okruhu zákonných výnimiek toho, čo do BSM nepatrí. Zúženie rozsahu BSM má však svoj limit a minimálna hranica rozsahu BSM musí byť vždy zachovaná. Dohodou preto nemožno vzájomné majetkové vzťahy manželov úplne vylúčiť.

JUDr. Ján Dolejš | advokát, konateľ
Advokátska kancelária
Remedium Legal, s.r.o.

INZERCIA

LACNÉ AUTODIELY A NÁRADIE V PETRŽALKE!

www.motora.sk

výdajňa eshopu: Kopčianska 39, tel.: +421 905 501 695, e-mail: info@motora.sk

OLEJE | ADITÍVA | AUTOKOZMETIKA | BATÉRIE | ŽIAROVKY | STAVBA | ZÁHRADA

KOLEKTÍVNE SMÚTENIE PÔSOBILO V MINULOSTI AKO TERAPIA

Začiatok novembra je od nepamäti vyhradený spomienkam na drahých zosnulých.

Napríklad Kelti verili, že v noci z 31. októbra na 1. novembra sa duše mŕtvych vracajú do sveta živých, aby navštívili svojich blízkych. Keltský sviatok Samhein, ako tento deň nazývali, a jeho verzie si osvojili aj ďalšie národy a spomienku na zosnulých z pohanských tradícií prevzalo aj kresťanstvo. Moderná doba mu síce vtisla punc komercie, no vo svojej podstate si Deň pamiatky (verných) zosnulých, alebo jednoducho Dušičky, stále zachovali svoj duchovný rozmer. Od roku 998 sa slávia 2. novembra, hneď po „Všechsvätých“ a o ich pôvode i zvykoch porozprávala etnologička Katarína Nádaská.

Mnoho ľudí si ani neuvedomuje, že na prelome októbra a novembra vlastne slávime sviatky dva. Dušičky a Všekých svätých zvykneme často spájať. Pre poriadok – ako to teda vlastne je?

Hoci keltské dušičky zvykli podľa legend navštevovať príbuzných práve na prelome októbra a novembra, kresťanský svet 1. novembra oslavuje svojich svätých a na zosnulých si spomína až nasledovný deň. Oba sviatky sú však pripomienkou našich predkov – či už boli svätí, alebo nie.

Sviatok všetkých svätých má korene v časoch rozpadu Rímskej ríše. V jej západnej časti boli postupne všetky pohanské chrámy zasvätené kresťanskému Bohu. Do najväčšieho chrámu Ríma, Panteónu, kresťania preniesli pozostatky všetkých mučeníkov, ktorí boli vyhlásení za svätých a premenovali ho na Chrám všetkých svätých. Pôvodne sa tento sviatok slávil v máji, no v 8. storočí ho pápež Gregor

Tradíciu Dňa pamiatky zosnulých započal v roku 998 benediktínsky opát Odillo v kláštore vo francúzskom Cluny.

Foto: Pexels

III. presunul na jesenné obdobie. Tradíciu Dňa pamiatky zosnulých započal v roku 998 benediktínsky opát Odillo v kláštore vo francúzskom Cluny. Večer z prvého na druhého novembra benediktíni vyžváňali a spievali žalmy za mŕtvych spolubratov a slúžili za nich zádušnú omšu. Tento zvyk sa rýchlo ujal aj u ostatných obyvateľov a postupne sa rozšíril do celého kresťanského sveta. V tento deň sa ľudia modlili za svojich zosnulých, aby im pomohli vyslobodiť sa z očistca.

Ako o predobraze Dušičiek sa hovorí o keltskom Samheine.

Kelti verili, že v období na prelome októbra a novembra majú duše mŕtvych možnosť vrátiť sa na tento svet – a bolo treba ich obdarovať. Na kopcoch sa pálili ohne, aby duše našli cestu. Zvyklo sa prestierať na večerné jedlo aj pre zosnulých, prípadne im nechávať na stole zvyšky večere, lebo sa verilo, že keby duše ostali lačné, po celý

nasledujúci rok by plakali od hladu. Slovania v tento deň nechávali na hrobch medový koláčik, nejaké dušičkové pečivo alebo medovinu. A viete prečo je na cintorínoch tak veľa stromov? Lebo duša sa môže vrátiť na svet v podobe vtáčika – aspoň si to tak ľudia predstavovali –, tak aby si mala kde oddýchnuť.

Z čoho vyplynul zvyk zdobiť hroby?

Ešte začiatkom 20. storočia – a platilo to aj v obciach v okolí Bratislavy, vrátane Petržalky – boli hroby veľmi jednoduché. Išlo len o navrstvenú zem, kam na jar nasadili kvietky, ktoré vydržali až do zimného obdobia. V novembri sa hrob zazimoval – uložila sa naň ččina, mach, prípadne sa tam dal venček zo šíšiek, alebo iných prírodných materiálov a zapálili sa jedna-dve sviečky.

Postupom času sa začali na hroby dávať mramorové, alebo iné platne. Malo to aj praktický dôvod, keďže mladí často už nemali toľko

času starať sa o hrob a vyzdobili ho práve na Dušičky.

Podlieha aj pochovávanie mód-nym trendom?

Ak sa na staré cintoríny pozriete z výšky, uvidíte, že majú architektúru ako mestá. V strede je centrálny kríž, prípadne márnica alebo kaplnka, a potom lúčovito vedú uličky s hrobmi. Veď sa im aj hovorilo sväté mestá alebo svätá pôda svätých miest.

Ako som už spomínala, kedysi boli hroby jednoduché. Slovania ich označovali balvanmi, tzv. žiaľníkmi. No ak aj boli zvonku skromné, dovnútra sa zosnulým ukladalo všetko, čo potrebovali na poslednú cestu a posmrtný život. Napríklad, keď zomrela matka pri pôrode a ani dieťaťko nevydržalo, pochovali ich s džbánikom mlieka, aby malo čo piť na druhom svete. Kresťania do rakvy dávali pátričky (ruženec) a modlitebnú knižku.

V rímskej kultúre sa dodnes zachovalo, že sa do hrobu dávajú peniaze, alkohol cigarety a podobne.

A módne trendy... tie obvykle určovali bohatí ľudia z miest, ktorí sú budovali pompézne rodinné hrobky, často vyzdobené sochami od významných umelcov tej doby. Zachovalo sa to dodnes, aj keď niektoré náhrobky už hraničia s nevkusom. Stačí si spomenúť na vygravírované podobizne zosnulých v životnej veľkosti, dokonca aj s autami, na ktorých jazdili.

V minulosti, ale aj dnes si na cintorínoch môžeme všimnúť náhrobky s menami ešte žijúcich ľudí. Je to trochu strašidelný zvyk.

Aj mne to prišlo morbidne, ale keď som pred rokmi robila etnologický výskum, jedna pani mi povedala: „*My sme si s mužom celý život šetrili na pohreb a na pomník. Tak ja som to dala spraviť tak, ako sme to chceli. Lebo ktovie ako by to urobili deti.*“ Ešte aj dnes nájdete starých ľudí, ktorí majú už pripravené oblečenie do truhly.

Nám sa to zdá čudné, ale kedysi bolo bežné pripravovať sa na smrť. Súviselo to so štýlom života, ženy zomierali pri pôrodoch, muži v boji, pri práci, mohol ich privaliť strom, zabiť kôň, veľa chorôb bolo smrteľných... Smrť skrátka ľudí nemohla zaskočiť.

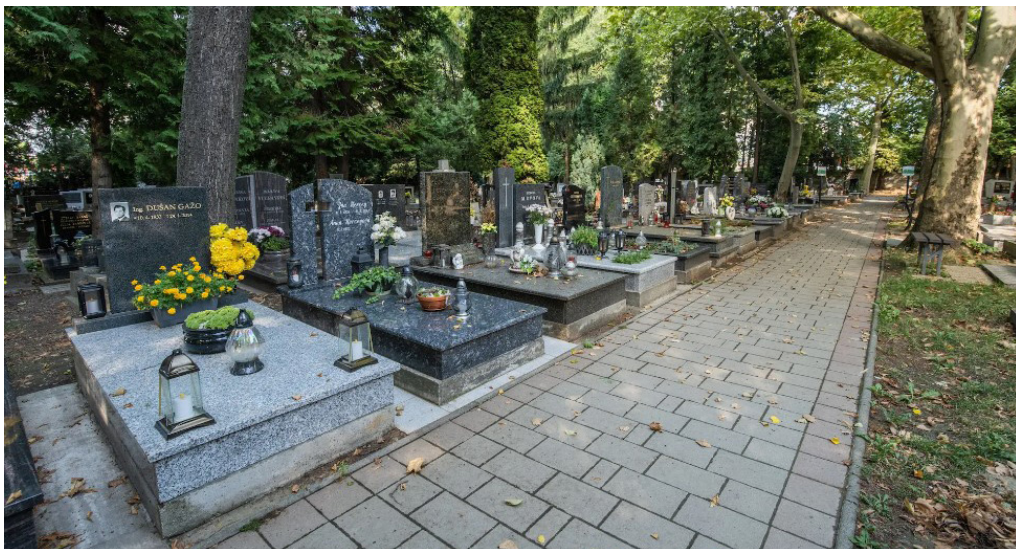
Navyše, kedysi spolu ľudia prežívali všetko, od narodenia po úmrtie. Ak človek zomieral, zišla sa pri ňom celá rodina, priatelia, modlili sa pri ňom, aby bol jeho odchod na druhý svet ľahší.

Hovoríte, že ľudia v minulosti smrť nezaškôčila, ale to asi neznamená, že nesmútili.

Určite a malo to svoje presné pravidlá – napríklad: smútok štandardne trval rok až rok a pol. Ak ženy smútili kratšie, ohovorili ich, no pri mužoch sa to tak prísne nebralo. Počas tohto obdobia sa smútiacim veľa tolerovalo, pomáhala im celá dedina. Smútočnou farbou bola biela, zmenilo sa to až v 19. storočí, vplyvom mestského prostredia. Paradoxne, dve obce, Zliechov a Čičmany, si ako smútočnú farbu uchovali práve bielu.

Zaujímavosťou boli aj plačky. Tieto ženy vykladali nad hrobom lamentácie, v ktorých opisovali život zosnulého. V starších obdobiach si doslova drásali tvár – čím väčší si ju roztrhali, tým hlbší bol smútok. To vykladanie zostalo veľmi dlho, ešte v 60. – 70. rokoch sa to dalo priamo zažiť v teréne. Ten spoločný plač bol inak veľmi dôležitý. Lebo ten, kto smúti potichu, sa tým niekedy vnútorne trápi – takže to bol vlastne istý druh terapie. Tým, že prežívali tú smrť kolektívne, pomáhalo to všetkým.

Martina Štefániková

Petržalský cintorín začal fungovať v 30. rokoch 20. storočia. | Foto: Marianum

„Nový“ petržalský cintorín

Kedysi sa budovali cintoríny okolo kostolov, keďže mŕtvi museli spočinúť v posvätenej pôde. Ale už stredovek sa začal potýkať s tým, že počet zosnulých rástol tak rýchlo, až nebolo možné pohrebisko ďalej rozširovať a bolo treba uvažovať, kam s ním. „*Obzvlášť ak si uvedomíme – a to bol problém aj v Petržalke – že kostoly bývali umiestnené v samotnom centre dedín a miest, kde boli požiadavky skôr na výstavbu domov, než hrobiek,*“ vysvetľuje etnologička **Katarína Nádaská**.

Starý petržalský cintorín sa postupne presunul zo svojho pôvodného miesta medzi dnešnou Gercenovou a Daliborovým námestím na nové miesto, kde je dodnes. Dal meno aj susednej ulici – Hrobárska. Medzi jeho zaujímavosti patrí Pamätník padlých hasičov, hrobka jednej z prvých slovenských profesionálnych herečiek Ley Juríckovej a sú tam pochované aj obeť náletov na Dynamitku z 20. svetovej vojny – zväčša ide o matky s deťmi.

Hoci v súčasnosti sa čoraz častejšie pochováva do tzv. kolombárií (miesto na ukladanie urien), podľa spoločnosti Marianum, ktorá petržalský cintorín spravuje, nie je problém s nedostatkom miest. V roku 2023 sa tam zatiaľ uskutočnilo tridsať pohrebov, v roku 2022 to bolo päťdesiatjeden, v roku 2021 šesťdesiatštyri pohreby.

Cintorín je postupne obnovovaný. V roku 2019 bol opravený murovaný plot, v rokoch 2021 a 2022 zas Dom smútku – vrátane interiéru. Zároveň bolo preložené a dobudované nevhodne umiestnené stojisko na triedený odpad. V roku 2023 Marianum zrekonštruovalo vstupnú bránu, na budúci rok je plánované vybudovanie urnovej steny.

Nestíhate? Hrob ozdobia za vás

Počas dušičkového obdobia – od 1. do 8. novembra – bude petržalský cintorín otvorený dlhšie, teda **od 7:00 až do 20:00**. Spoločnosť Marianum, ktorá cintorín prevádzkuje, pripravila aj niekoľko špeciálnych novíniek. „Keďže sa na cintoríne v Petržalke nachádza stojisko na triedený zber odpadu, budeme tu podporovať triediace návyky u návštevníkov. Pri vyhadzovaní a triedení odpadu do polozapustených kontajnerov im budú nápomocní zamestnanci Marianum. Zároveň dostanú návštevníci praktickú príručku s radami, ako správne triediť cintorínsky odpad, ale aj s typmi alternatív, ako si vedieť pripraviť výzdoby hrobov s ohľadom na životné prostredie,“ približuje **Katarína Šemberová** zo spoločnosti Marianum.

Ako dodáva, cintoríny udržiavajú čisté a bezpečné priebežne počas celého roka, „mimoriadne úpravy cintorína teda na Dušičky nechystáme. Za účelom zvýšenia bezpečnosti a z dôvodu prevencie však plánujeme nasadiť protipožiarne hliadky.“

Keďže v dnešnej uponáhľanej dobe nie každý stihne vyzdobiť hroby svojich blízkych, Marianum ponúka zaujímavú službu.

„*Prevádzkujeme dve kvetinarstvá, v rámci ich ponuky je aj možnosť položenia kvetinového daru na konkrétne hrobové miesto a v deň presne stanovený klientom. Klient môže využiť aj zapálenie sviečky alebo kahanca. Rovnako vieme doručiť veniec v prípade, že sa nemôže zúčastniť osobne pohrebu. Fotodokumentáciu o vybavení požiadavky zasielame e-mailom,*“ uzatvára Šemberová.

STAVEBNÉ PRÁCE V DIVADLE ARÉNA SA BLÍŽIA KU KONCU

Bratislavský samosprávny kraj (BSK) začal v úvode roka 2022 s komplexnou rekonštrukciou Divadla Aréna. Stavebné práce finišujú, budova divadla sa pripravuje na kolaudačné konanie.

Podľa predsedu BSK **Juraja Drobu** ide o jednu z najvýznamnejších a najväčších investícií do kultúrnej infraštruktúry na území Bratislavského kraja za posledné dekády. „Nielenže obnovíme unikátnu divadelnú budovu, ale vytvoríme jedno z najmodernejších divadiel na Slovensku. Rekonštrukciou posunieme kvalitu poskytovaných kultúrnych služieb na modernú úroveň 21. storočia, zatriaktívime prostredie a rozšírime aj obsahovú ponuku pre obyvateľov kraja, aj návštevníkov,“

BSK

sľubuje župan. Celková investícia Bratislavského samosprávneho kraja predstavuje viac ako 10 miliónov eur.

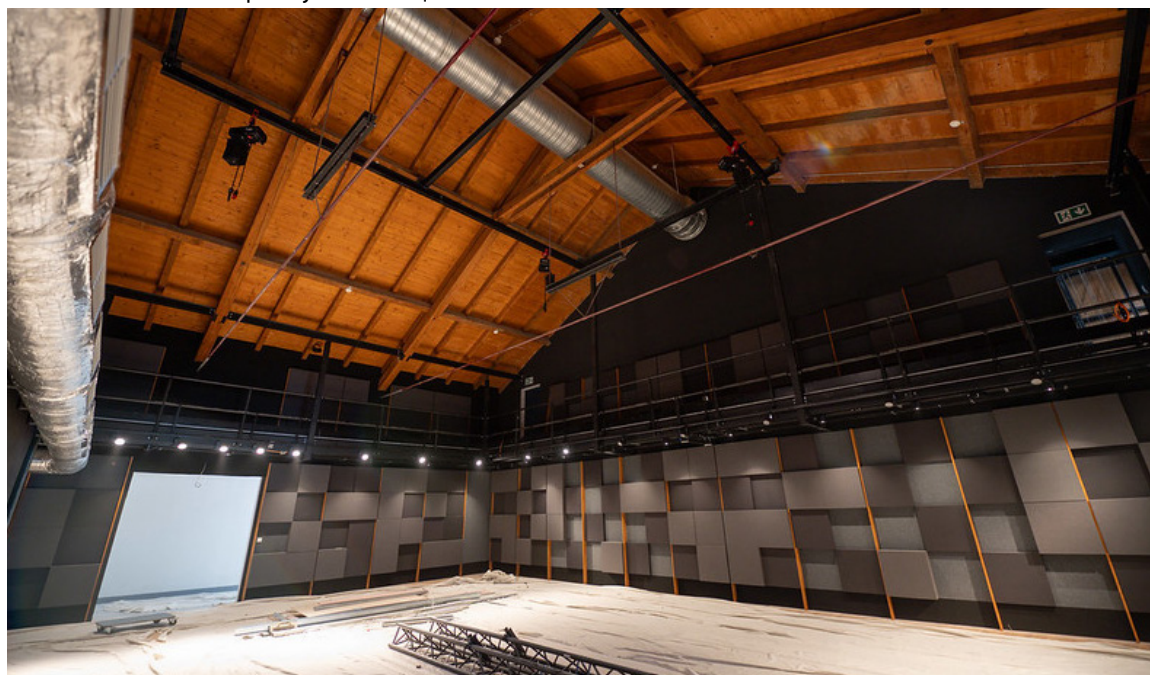
STAVBU DOKONČIA V NOVEMBRI

Počas posledných týždňov boli osadené všetky podlahy, dokončené maliarske práce, ako aj nainštalované svietidlá. Rovnako je namontovaná aj javisková technika (ťahy), opona a tiež osvetľovacia a zvuková technika.

V súčasnosti zhotoviteľ realizuje dokončovacie práce a osádza koncové zariadenia a prvky do miestností. V objekte sa realizujú skúšky za- riadení a nových technológií. „Predpokladáme, že stavba bude dokončená v novembri, kedy zároveň župa požiadala o spustenie kolaudačného procesu,“ upresnila vedúca oddelenia kultúry BSK **Svetlana Waradzinová**.

Divadlo Aréna sa vrátilo do podoby z roku 1939. | Foto: BSK

Na to, aby sa do priestoru mohla vrátiť divadelná prevádzka, bude ešte potrebné dokončiť interiérové vybavenia. | Foto: BSK

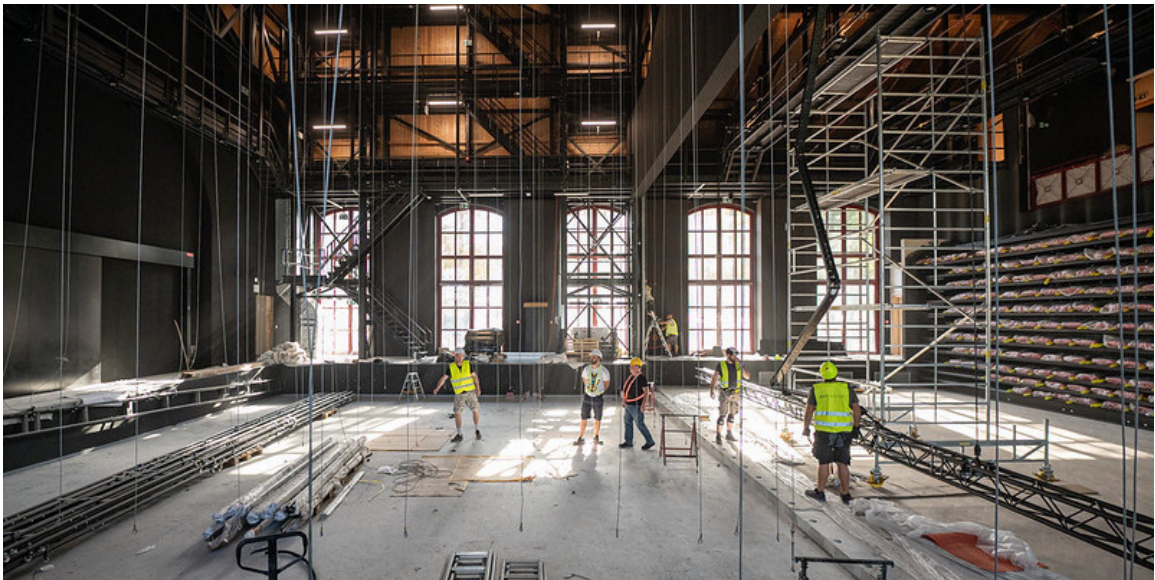
OTVORENIE NA JESEŇ 2024

Paralelne s kolaudáciou sa budú realizovať práce na interiérovom vybavení a exteriéri Divadla Aréna. BSK má v pláne vytvoriť verejnosti prístupný areál, ktorý sa bude vyžívať na rôzne kultúrno-spoločenské podujatia, prípadne príjemné posedenie pri káve na brehu Dunaja.

Na to, aby sa do priestoru mohla vrátiť divadelná prevádzka, bude ešte potrebné dokončiť interiérové vybavenia priestorov pre verejnosť, zariadiť herecké šatne, maskérňu, garderóbu a kancelárske priestory.

Na jar 2024 očakáva bratislavská župa kompletne dokončenie budovy spolu so zariadením a následným odovzdaním priestoru prevádzke Divadla Aréna. V druhom kvartáli 2024 by sa malo divadlo sťahovať do svojich vyhovených priestorov s postupným spustením divadelnej prevádzky. Diváci sa tak môžu tešiť na oficiálne otvorenie zrekonštruovaných a zmodernizovaných priestorov v septembri novej divadelnej sezóny 2024/2025.

Lucia Forman,
Bratislavský samosprávny kraj

V divadle je už nainštalovaná aj javisková technika. | Foto: BSK

Práce v župnom Divadle Aréna na petržalskom brehu Dunaja v týchto týždňoch vstupujú do finále. | Foto: BSK

OPÄŤ VZRÁSTOL ZÁUJEM O ŽUPNÉ ŠKOLY, NAJŽIADANEJŠIE SÚ GYMNÁZIÁ

Podaných bolo o takmer tritisíc prihlášok viac ako vlani.

Záujem o stredné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja (BSK) vzrástol medziročne o takmer 20 percent. Pre aktuálny školský rok bolo podaných 16 577 prihlášok, čo je o 2 713 prihlášok viac než v minulom školskom roku.

Najväčší záujem prejavili žiaci o všetky bilingválne a osemročné gymnáziá, pričom najžiadanejším bolo bilingválne štúdium na Gymnáziu J. Papánka na Vazovovej v Bratislave, kde sa prihlásil až 21-násobok počtu študentov, ktorých mohla škola prijať.

Veľkému záujmu sa však tešia aj viaceré stredné priemyselné, stredné odborné a umelecké školy.

„Sú to všetko kvalitné školy, s dobrými odborníkmi, reputáciou či vysokou možnosťou uplatnenia sa v praxi. Som rád, že sa nám naše školstvo podarilo posunúť

dopredu nielen rekonštrukciami budov, priestorov, modernizáciou vybavenia, ale aj novými odborníkmi, či motivovaním učiteľov. Dobrou správou je, že sa rovnako zvýšil záujem aj o odborné školy, čo je určite devíza. Mat' dnes remeslo v ruke je výhra, keďže profesiistov je nedostatok,“ povedal predseda BSK Juraj Droba.

Po gymnáziách bol najväčší záujem o všetky IT odbory, umelecké odbory a bilingválne odbory na stredných odborných a priemyselných školách, napríklad na bratislavskej Strednej priemyselnej škole (SPŠ) elektrotechnickej Hálova, SPŠ elektrotechnickej Zochova a SPŠ elektrotechnickej K. Adlera, SPŠ strojníckej na Fajnorovom nábreží, na Obchodnej akadémii Dudova. Vysokému záujmu sa tešili aj bratislavské umelecké školy s dlhoročnou tradíciou – Škola umeleckého priemyslu (ŠUP) Josefa Vydru na Dúbravskej ceste a ŠUP Sklenárova. V prijímacom konaní pre školský rok 2023/24 bolo rozpísaných pre celý Bratislavský kraj 7 316 miest. Reálne sa z nich naplnilo 6824

(počet prvákov k 15. 9. 2023). Na župných stredných školách tak stále zostalo 492 neobsadených miest.

Počet všetkých evidovaných žiakov BSK k 15. septembru 2023 je 22 770. Oproti vlaňajšku ide o nárast o viac ako tisíc žiakov.

Lucia Forman,
Bratislavský samosprávny kraj

Prijímacie skúšky na stredné školy. | Foto: TASR/AP

NOVEMBER V ZNAMENÍ KONCERTOV V KLUBE ZA ZRKADLOM

Novembrová klubová scéna prinesie pestrý výber pre viaceré vekové a žánrové kategórie.

Už v utorok **7. novembra** sa v Klube za zrkadlom predstaví český hudobný fenomén – **Radůza**, ktorá svojou autentickou pesničkovou tvorbou zaujala na scéne domácej, ale aj v zahraničí. Na jedinom koncerte, ktorý odohrá v Bratislave práve v Petržalke, zaznejú piesne z posledného albumu *Nebe je odemčené*, no chýbať nebude ani staršia tvorba, ba dokonca speváčkine prvotiny. Radůza hrá na niekoľko hudobných nástrojov, sprevádza ju Josef Štěpánek (gitary) a Miloš Dvořáček (bicie).

Piatok **10. novembra o 19:00** sa na nezvyčajnejšom 360-stupňovom stejdži predstavia slovenské kapely

Berlin Manson + Fvlcrvm 360°, s podporou československého dua Zaffer9.

Patrite medzi fanúšikov **Deža Ursínyho**? To najlepšie z jeho tvorby predstaví v Klube za zrkadlom jeho syn Jakub spolu so skupinou nadaných muzikantov. Koncert **Kubo Ursíny & Provisorium** si môžete vychutnať v stredu **15. novembra o 19:30.**

Vystúpenie známeho flamenco zoskupenia **Curiosity Quartet** bude poctou legendárnemu Pacovi de Lucía - In Paco's Words / Slovanami Paco De Luciu. Špeciálnym hosťom bude **23. novembra o 19:00 h** flamenco tanečnica **Sandra La Chispa.**

DK LÚKY NA FOLKOVEJ VLNE

Už 21. ročník festivalu folk-bluesovej hudby **Folk Blues Session 2023** v Dome kultúry Lúky otvorí brány v sobotu **25. novembra o 17:00.**

Tento špecifický žáner zažíva vo svete renesanciu so svojou snahou o citovú a emočnú výpoveď a intenzívny kontakt s publikom. Program

vyskladal duchovný otec festivalu Adrian Pullmann. V tomto ročníku sa môžete tešiť na kapely **Boky Citom, Zuzana Suchánková & Velvet Blues, Ptaszek & Bužma (CZ), The Youniverse.** Festival moderuje **Peter „Bonzo“ Radványi.**

Projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

BANDA: 20 ROKOV NAŠEJ MUZIKY

Milovníkom world music netreba kapelu **Banda** zvlášť predstavovať. Pre tých ostatných pripomeňme, že sa venujú predovšetkým slovenskej tradičnej ľudovej hudbe, ale aj iným hudobným žánrom.

Pri príležitosti 20. výročia existencie kapela pripravila spolu so svojimi hosťami špeciálny narodeninový program. V **DK Zr-**

kadlový háj sa v pondelok 27. novembra o 19:00 na pódiu predvedú špičkoví interpreti, ktorí s Bandou už spolupracovali: Tanečná skupina Partia choreografa Vlada Michalka, speváčka Zuzana Homolová, spevácka skupina Ženy z Muzičky či gajdoš Juraj Dufek.

Stranu pripravil **Matej Oravec, Kultúrne zariadenia Petržalky**

V OBJATÍ SWINGU
TANEČNÁ NOC S FATS JAZZ BAND

moderuje Andrea Kružliaková

4.11.2023 19 - 02 H
DOM KULTÚRY ZRKADLOVÝ HÁJ

TRADITIONAL & REVIVAL BAND Vlada Vizára
FATS JAZZ BAND ★ GRAMOPHON BROTHERS

23 €

f kulturavpetrzalke www.kulturavpetrzalke.sk © petržalka_venues

Skupina Banda oslávi dvadsiatu v petržalskom DK Zrkadlový háj. | Foto: Banda

ZVUK KNIŽNICE: BOH VAJEC

V spolupráci so Staromestskou knižnicou prináša Miestna knižnica Petržalka unikátne hudobné podujatie – sériu experimentálnych zvukových performance pod spoločným názvom **Zvuk knižnice**. V piatok **24. novembra o 17:30** sa v pobočke petržalskej knižnice na **Vavilovovej 26** predstaví hudobník s netradičným menom a produkciou.

KNIŽNICA

Boh Vajec je umelecký pseudonym **Richarda Grimma**, talentovaného mladého skladateľa a multiinštrumentalistu zo Senice, a zároveň študenta kompozície na pražskej Hudobnej akadémii múzických umení. Jeho hudba je hravá, pre jeho štýl je signifikantný vtipný nadhľad, vrsťovanie, kolážovité prelínanie a melodickosť. Zvukovú farebnosť a dynamické zmeny obopína harmónia.

Richard Grimm alias Boh Vajec. | Foto: Ondrej Koščí

Richard Grimm

Debutoval ako Boh Vajec albumom Punk (2021), ako bubeník pôsobil v obľúbenej skupine Max Bazowski. Je súčasťou skupiny Raptor Koch, kde hrá na bicie a s hudobníčkou Evou Sajanovou založili skupinu God and Eve.

Súčasnú vážnu hudbu Richarda Grimma nájdete na albume 8 miniatúr pre dychové sexteto a bicie nástroje (2022), ktorý otvára skladba s príznačným názvom Disco for Seniors.

MALÁ PRINCEZNÁ HĽADÁ MAMU

Krehký, výnimočný, nezabudnuteľný... Taký je príbeh o malej princeznej, ktorá túži nájsť si na našej Zemi svoje miesto, svoju adresu, svoju mamu. Na neobyčajnej ceste hľadania stretáva starú pani Učiteľku, pani Perfektnú, exotickú Dadu z Trinidadu, energickú Trojmamu, depresívnu pani Sklamánú či ezoterickú Veštkyňu. Ani jedna z nich však nie je jej pravou mamou. Podarí sa jej ju napokon nájsť?

Rozuzlenie pôvabného príbehu prinesie v **pondelok 13. novembra o 10:00** v pobočke na **Prokofievovej 5** divadelné predstavenie pre deti od 10 rokov na motívy knihy **Jána Uličianskeho Malá princezná** v podaní **Divadla TUŠ**.

Po predstavení neodchádzajte – nasleduje beseda so spisovateľom Jánom Uličianskym a vydavateľkou Magdalénou Fazekašovou z Trio publishing.

Stranu pripravila **Viera Némethová**, Petržalská knižnica

INZERCIA

Vianočná Petržalka 2023

NÁMESTIE REPUBLIKY

25. 11. 2023
20. 12. 2023

25.11. | 18:00

OTVORENIE TRHOV | STAROSTOV PUNČ

KATKA KNECHTOVÁ

3.12. | 16:00

MIKULÁŠ V PETRŽALKE

9.12. | 18:00

ELÁN FOREVER

16.12. | 18:00

LASH & GRAY

20.12. | 18:00

VOISING

+ KAŽDÚ STREDU A PIATOK PETRŽALSKÉ VIANOČNÉ TRHY PRIVÍTAJÚ NÁVŠTEVNÍKOV BOHATÝM HUDBNÝM A SPRIEVODNÝM PROGRAMOM. NA VŠETKY PODUJATIA JE VSTUP VOĽNÝ.

PETRZALKA.SK/VIANOCE

SYSTEMATICKOU PRÁCOU AŽ NA SLOVENSKÝ VRCHOL

Pokračujeme v seriáli predstavovania veľkých športových klubov. Tentokrát sa presúvame na tatami – tréningovú žinenku určenú pre karate.

Tento šport je čoraz populárnejší aj na petržalskom sídlisku, aktuálne hneď vďaka dvojici klubov – Karate klub Seiken a **Športová škola karate (ŠŠK) Bratislava**.

Druhý menovaný klub vznikol pred vyše tridsiatimi rokmi zásluhou súčasného riaditeľa ZŠ Tupolevova **Miroslava Cisára**. Práve na tejto škole dlhodobo pôsobí, pričom v ňom zastáva funkciu prezidenta. Stretli sme sa s hlavnou trénerkou, **Kristínou Mackovou**.

ŽLTÁ SVIETI ČORAZ VIAC

Klub, ktorý vedie so svojím manželom Petrom, aktuálne tvorí trénerský tím dvanástich trénerov a asistentov. Sama sa do klubu dostala ešte v roku 2004, vtedy ako seniorská jednotka v karate. „Systematickým a trpezlivým prístupom sme sa vypracovali medzi najväčšie slovenské kluby. Vďaka našej typickej žltej farbe nás kluby na súťažiach okamžite spoznávajú. Zároveň aj výkonnostne začíname dosahovať svetovú úroveň, na čo sme patrične hrdí,“ začína rozprávanie **Kristína Macková**.

Aktuálne pracovne pôsobí aj v Slovenskom zväze karate. „Čo sa týka prístupu k informáciám o projektoch či súťažiach, som doslova pri zdroji. Vďaka tomu sa viem lepšie zorientovať a na veci týkajúce sa fungovania klubu reagovať o niečo presnejšie,“ hovorí Macková s úsmevom.

Hlavná trénerka ŠŠK sa v roku 2023 dočkala aj nominácie na

Radosť trénerky Kristíny Mackovej a Romana Hrčku po zisku bronzu na Svetovom pohári. | Foto: ŠŠK Bratislava

prestížne ocenenie Osobnosť Petržalky. Skromne, tak ako pôsobí počas celého rozhovoru, tvrdí, že by zisk ocenenia nebol zaslúžený: „Ani neviem, kto ma nominoval. Minulý rok som však nominovala oceneného pána Cisára, tak mi to možno tento rok vrátil,“ smeje sa. „Ak by som vybrala, necítila by som sa vo svojej koži. Myslím si, že na titul musím ešte dozrieť.“

ŠKOLA IM VYCHÁDZA V ÚSTRETY

Na jednotlivé súťaže a podujatia sa talenty karate zo ŠŠK Bratislava pripravujú v telocvični ZŠ Tupolevova. Macková si tamojšie podmienky nevie vynachváliť: „Na Tupolevovej sme extrémne spokojní, máme tam nadštandardné podmienky. Prenajaté priestory sú celoročne vybavené tatami, čo je na slovenské pomery jedi-

nečná príležitosť. Veľkým bonusom je, že máme celú infraštruktúru na jednom mieste.“

Riaditeľ školy navyše klubu sprístupnil aj staršiu miestnosť, ktorú klub zrenovoval a využíva ju ako kanceláriu. „Rodičia si v nej môžu kúpiť čokoľvek pre svoje deti, čo im na tréning chýba, napríklad chrániče. Súčasťou je aj bazár, kde si zas môžu deti a rodičia medzi sebou pomôcky vymieňať. Rovnako tak sa v kancelárii môžu zapísovať na naše podujatia a jednotlivé súťaže doma i v zahraničí,“ vysvetľuje Macková.

ROZŠÍRENIE ZÁKLADNE

V hre je podľa slov Mackovej aj rozšírenie činností a aktivít klubu do inej budovy v rámci Petržalky, a to na základe návrhu vedenia mestskej časti.

Priznáva, že klub aktuálne nie je limitovaný nedostatkom trénerov a tréneriek, ale deficitom priestorov. „Sme v situácii, kedy nie sme schopní prijímať ďalšie deti. Pred časom som spustila menšie náborové miesta, však boli do štyroch hodín zaplnené. Na približne 80 percent telefonátov som na začiatku sezóny musela odpovedať odmietnutím. Voľné miesta, bobužlal, nemáme,“ dodáva.

OZDOBOU KLUBU ELITNÝ JUNIOR

Takmer ihneď po rozhovore smerovala Macková do Saudskej Arábie spoločne so zverencom **Romanom Hrčkom**. Na podujatí WORLD COMBAT GAMES sa predstavilo osem najlepších juniorov sveta, talentovaný športovec obsadil v hviezdnej konkurencii 7. priečku.

V nabitom programe bude Hrčka pod vedením Kristíny

Talentovaný Roman Hřčka. | Foto: ŠŠK Bratislava

Mackovej pokračovať aj po prilete zo Saudskej Arábie. Spoločne zamieria do Budapešti na seniorské majstrovstvá sveta. „Medzi seniormi síce nemá medailové ambície, ale môže príjemne prekvapiť, keď z posledného svetového pohára priniesol bronz,“ prognózuje Macková.

Ďalším milníkom pre Hřčku by mohli byť olympijské hry. Je tu však jedno ale. Karate aktuálne nie je zaradené medzi olympijské športy a nezmení sa to minimálne do OH 2028. „Náš šport bol súčasťou hier v Tokiu, pre Paríž (2024) a Los Angeles (2028) sa však už do programu hier nevtesnal.

V prostredí karate sme boli prekvapení, že tento šport nebol zvolený predovšetkým pre parížske hry. Francúzsko má, čo sa týka karate, nesmierne silnú základňu, olympijského víťaza z Tokia, napriek tomu sa však zaradenie medzi olympijské športy nepodarilo vylobovať,“ hovorí Macková sklamané.

NETRÉNUJÚ IBA DETI

Skvelá práca trénerov a tréneriek ŠŠK sa odráža aj na neustále rozširujúcom sa počte členov klubu.

Aktuálne má klub už približne 290 členov, pričom v kategórii, ktorej sa týkajú dotácie od mestskej časti, teda od 5 do 23 rokov, ide o asi 250 členov. „Zvyšok tvoria detičky, ktoré u nás trénujú už od štyroch rokov a rovnako tak máme aj dospelých a starších členov,“ vysvetľuje Macková.

Medzi dospelých členov radí aj rodičov, ktorí popri svojich deťoch na Tupolevovej nezaháľajú. „Tréningy rodičov sú novinkou z predchádzajúceho roka, ktorá sa teší veľkej obľube. Asi deväťdesiat percent skupiny tvoria rodičia, ktorí predtým s karate nemali žiadne skúsenosti, zvyšných desať malo pred začiatkom tréningov minimálne skúsenosti a ku karate sa tak vrátili vďaka deťom,“ hovorí Macková nadšene.

MOTIVÁCIA PRE TRÉNEROV I PRETEKÁROV

Medaily pribúdajú do klubových vitrín doslova ako na bežiacom páse, pričom samotný klub pre ich postupné zbieranie používa pojem medailobranie. Za cenné kovy dostávajú členovia a členky klubu aj patričnú odmenu. „Vymysleli sme motivačný program, kde každý, kto je majstrom Slovenska v kategórii od 12 rokov vyššie, dostáva dotáciu 1000 eur. Využiť ju môže na štartovné, letenky,

či iné náklady súvisiace so súťažami,“ vysvetľuje Macková.

Dvojica hlavných trénerov si nesmierne váži aj prácu ďalších desiatich trénerov a tréneriek, ktorí to s narastajúcim počtom zvereniakov nemajú vždy ľahké. „Máme nastavený systém, ktorým chceme trénerov maximálne podporiť. Keď teda ideme na súťaž, snažíme sa zabezpečiť, aby tréneri mali všetko,“ pridáva Macková.

DOTÁCIA VÝRAZNOU POMOCOU

Mestská časť Bratislava-Petržalka podporí veľké športové kluby dotáciami aj v roku 2023. Medzi úspešných žiadateľov patrí v posledných rokoch aj ŠŠK Bratislava.

„Snažíme sa zapojiť do mnohých projektov. Petržalka má jeden z najobľúbenejších systémov dotácií, aj čo sa týka plánovania, pokrýva strednodobé a dlhodobé ciele, musíme si pripraviť štatistiky. Fungovanie klubu tak musíme lepšie zhodnotiť. Podávanie žiadosti o dotáciu ma tak každý rok núti popremýšľať, ako sme naplnili stanovené ciele,“ vysvetľuje Macková.

Dávid Pavlík

Aj pre rok 2024 majú najväčšie petržalské športové kluby možnosť podávať žiadosti o dotácie. Urobiť tak musia do **15. novembra 2023**. S povinnými prílohami ich môžu samospráve poslať výlučne elektronicky cez portál [PETRZALKA.EGRANT.SK](https://petrzalka.egrant.sk). Viac informácií nájdete aj na webe [PETRZALKA.SK/DOTACIE](https://petrzalka.sk/dotacie).

HRAJME TENIS, PETRŽALSKÍ SENIORI

Taký je názov iniciatívy **Tenisevej školy Jednotka**, ktorú spustila pre aktuálnu zimnú sezónu. Seniori a seniorky môžu v rámci nej využiť prenájom tenisových dvorcov v areáli TK Jednotka na Prokofievovej 5 za zvýhodnené ceny.

V čase od 11:00 do 14:00 je cena za hodinu stanovená na **15 EUR**, pričom k dispozícii je aj možnosť skupinových tréningov.

„Na začiatku našej činnosti sme sa sústredili výlučne na deti, ktoré by raz mohli hrať profesionálny tenis. Neskôr sme pochopili, že je potrebné vytvoriť

širšiu základňu. Na mysl máme aj dôchodcov, dedkov, ktorí prídu z vnúčkami na tenis. Kým na jednom kurte môžu hrať spolu deti, na tom vedľajšom zas ich starí. Chceme vytvoriť jednu veľkú tenisovú rodinu a krokom, ako to docieľuť, je aj táto aktivita. Spustená bola v októbri, teda symbolicky počas Mesiaca úcty k starším,“ hovorí zakladateľ TK Jednotka **Jozef Šramka**.

Viac informácií získate na telefónnom čísle **0903 232 027** a tiež prostredníctvom e-mailu tkjednotka@gmail.com.

Dávid Pavlík

HRAJME TENIS, PETRŽALSKÍ SENIORI

“Každý deň sa snažím vyháňať diskusiu o politických otázkach, ktoré nás rozdeľujú a ktoré iba... (dokončenie v tajničke)” Od autorky bestselleru, jedinej ženy v miestnosti MADAM CHURCHILL MARIE BENEDICT 1. vydanie Ljndeni Výherkyňou tajničky z čísla 10/2023 sa stáva Anna Križanová. V novembrovej tajničke hráte s vydavateľstvom Albatros o román, ktorý predstavuje osud manželky Winstona Churchilla pod názvom Madam Churchill. Držíme palce!						Pomôcky: Iwo, ýt, Ail, Bejbl, akula, Ele, aeon	Ofúklo	Čmudil, kadil	Alumínium paládia	Pokrývaj rosou	Krvná skupina	1. časť tajničky	Alód, po česky
						Z pravej strany							
						Ziskal bojom							
						International Mine Action Standards (skr.)					Vnútri		
											Merač rýchlosti		
						Ruské sídlo				Rad potomkov			
										Predloha umelca			
						Lekárska liga (skr.)			Vlastnil				
						Ukazovacie zámeno			Trhavá nálož				Krvný obraz (skr.)
Autor: Blah.	Vojenská správa (skr.)	Falošný, po flámsky	Diet'a (det.)	Meno Ulriky	Topoľčany (EČV)			Bodná zbraň					
					Slabika smiechu			Obec v okrese Levice					
4. časť tajničky							Pichľavo						
							Značka pneumatík						
Trvalí						Filmovací prístroj							Osobné zámeno
						Biely list. strom							
	Ivana (dom.)	Trestaj bitkou			Bývalý čes. futbalista						Čes. hovor. súhlas		
		3. časť tajničky			Utýra						Hnevám (hovor.)		
Sídlo v Nigérii				Mláďa srny						Letný mesiac			
				Pozdrav na Havaji						Opadavá drevina			
Motaj			A tak						Partizánske (EČV)			Rieka v Kolumbii	Obruba, okraj odevu
			Žralok, po rusky						Bočná strana				
Rozbor javu								Značka brandy					
								Tanečníka v balete					
	Koža (nár.)						Guľovité plody						
	Zábava (hovor.)						2. časť tajničky						
Ozdobný pás tkaniny, stužka						Vyjadrujem vďaku							
						Drobný odpad							
Herecká úloha					Vpíjal, nasával				EČV okr. Košice			Poranenie, úder, (hovor.)	Nie tak, iným spôsobom
					Plúž				Chem. zn. lítia				
Arab News Agency				Trením obrúsil						Zomieraj			
				Trň, po česky						Zlučovacia spojka			
Citostlovec uvažovania			Prskajú (expr.)								Air Natura (skr.)		
			Označenie kvality múky								Iridium (zn.)		
Priestor za domom					Mimovoľný záškľb (lek.)				Ženské meno (12.7.)				
Večnosť, po anglicky					Internatio. Energy Agency (skr.)				Ázijský štát				